

SPRÁVA Z VÝSKUMU EU KIDS ONLINE IV SLOVENSKO

Slovenské deti
a dospelávajúci na internete

Vypracovali:

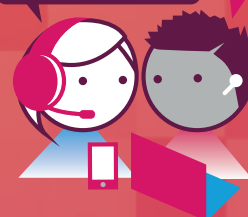
Pavel Izrael, PhD.

Juraj Holdoš, PhD.

Róbert Ďurka, PhD.

Marek Hasák, PhD.

eukidsonline.net

2020

Obsah

Úvod	3
Metodológia	3
Používanie internetu	6
Online riziká	12
Online agresia a kyberšikanovanie	15
Explicitné sexuálne obsahy	20
Sexting	22
Stretávanie sa s neznámymi ľuďmi	24
Iné škodlivé obsahy na internete	26
Ďalšie online riziká a zneužitie osobných dát či informácií	30
Excesívne používanie internetu	31
Výskumné zistenia vo vzťahu k rodičom	33
Záver	33

Citácia:

Izrael, P., Holdoš, J., Ďurka, R., Hasák, M. (2020). *Správa z výskumu EU Kids Online IV na Slovensku – Slovenské deti a dospievajúci na internete*. Ružomberok: Katolícka univerzita v Ružomberku.

Úvod

Táto výskumná správa zahŕňa zistenia z projektu EU Kids Online IV v Slovenskej republike, ktorý sa zameriaval na aktivity, príležitosti a riziká detí a dospelých v online prostredí. Zistenia vychádzajú z dotazníkového prieskumu, ktorý sa uskutočnil v slovenských domácnostiach od apríla do júna 2018. Výskumná vzorka je reprezentatívna pre populáciu detí a dospelých vo veku 9 – 17 rokov na Slovensku a je bližšie popísaná v časti Metodológia.

Výskumná správa predkladá základné zistenia týkajúce sa dvoch oblastí:

- Používanie internetu a online aktivity
- Skúsenosti s online rizikami

Metodológia

Vzorka

Výskum vychádza zo vzorky 969 detí a dospelých vo veku 9 – 17 rokov, ktorí používajú internet. Vo vzorke bolo zastúpených 51 % chlapcov a 49 % dievčat. Jednotlivé vekové kohorty boli zastúpené nasledovne: 9 – 11 rokov (30,5 %), 12 – 14 rokov (32,7 %) a 15 – 17 rokov (36,8 %). Priemerný vek bol 13,2 rokov (SD = 2,6 rokov). V správe sú uvedené výsledky z dát, ktoré boli štatisticky prevážené, aby zodpovedali rozloženiu detí a mladistvých z pohľadu veku a pohlavia v celej populácii Slovenskej republiky.

Dotazník

Vo výskume bol použitý dotazníkový nástroj vytvorený pre potreby projektu EU Kids Online IV, v rámci ktorého sa zbierajú dáta v ďalších európskych krajinách. Hlavnej vlny výskumu predchádzal pilotný výskum na vzorke 290 respondentov vo veku 9 – 18 rokov zo škôl v okrese Ružomberok.

Výber vzorky

Vytvorenie reprezentatívnej vzorky zo základného súboru detí vo veku 9 až 17 rokov, ktoré používajú internet, bolo uskutočnené náhodným výberom z registra obcí a miest SR. Podkladom pre tento výber boli oficiálne štatistiky zo sčítania obyvateľstva

Výskum EU Kids online sa vo väčšine európskych krajín prvýkrát uskutočnil v roku 2010, no v prostredí Slovenskej republiky sa zber dát realizoval až v roku 2018 v rámci výskumu koordinovaného networkom EU Kids Online vo viacerých európskych krajinách.

Pri čítaní správy je dôležité venovať pozornosť tomu, že hoci väčšina otázok bola položená všetkým deťom a dospelým, niektoré otázky boli položené len respondentom vo veku 11 a viac rokov. Na doplňujúce otázky k online rizikám zas odpovedali len tí, ktorí s nimi mali skúsenosť, preto sa pri jednotlivých grafoch a tabuľkách uvádza, kto na konkrétne otázky odpovedal.

z roku 2011. Vzorka mala rozsah 200 územných výberových jednotiek, v ktorých sa náhodnou prechádzkou (podľa vopred stanovených pravidiel) robil výber domácností.

Priebeh zberu dát

Zber dát prebiehal od 30. apríla 2018 do 12. júna 2018 v domácnostiach s dieťaťom alebo dospelým v požadovanom veku. Pri zbere dát bola použitá metóda CAPI (Computer Assisted Personal Interview). Nástroj využívaný pre terénny zber údajov bol online nástroj pre terénne dopytovanie Nfield. Staršie deti vyplňali dotazník bez prítomnosti rodičov.

Etické aspekty výskumu

Nevyhnutnou podmienkou pre realizáciu výskumných rozhovorov bolo získanie písomného súhlasu zákonných zástupcov dieťaťa a ústneho súhlasu dieťaťa alebo dospelého, ktoré prebehlo priamo v domácnosti. Dotazníky boli anonymné a osobné informácie od rodičov boli získané len za účelom možnej kontroly anketárov a boli archivované len po dobu šiestich mesiacov. Pri každej odpovedi si respondent mohol vybrať možnosť Nevieť alebo Radšej nechcem odpovedať.

Realizačný tím

Pavel Izrael, PhD.

Juraj Holdoš, PhD.

Róbert Ďurka, PhD.

Marek Hasák, PhD.

Mgr. et Mgr. Hana Macháčková, Ph.D.,

Prof. PhDr. David Šmahel, Ph.D.

Mgr. Lenka Dědková, Ph.D.

Používanie internetu

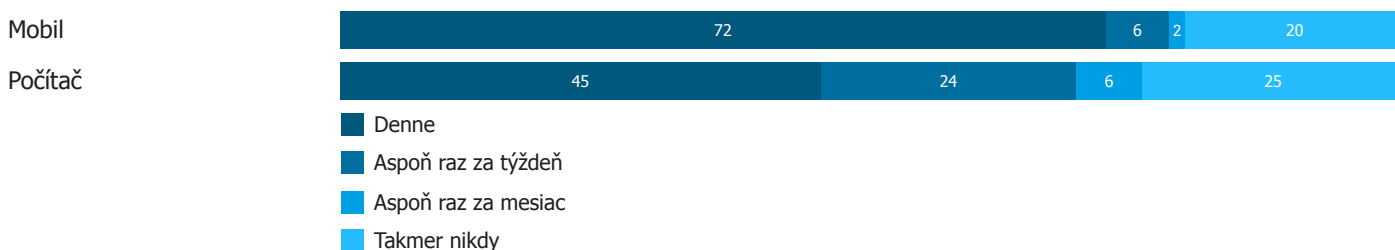
V dotazníku sme sa detí a dospelých pýtali viaceré otázky spojených s používaním internetu, a to z pohľadu spôsobu pripojenia; aktivít, ktoré na internete vykonávajú a digitálnych kompetencií.

Pripojenie k internetu

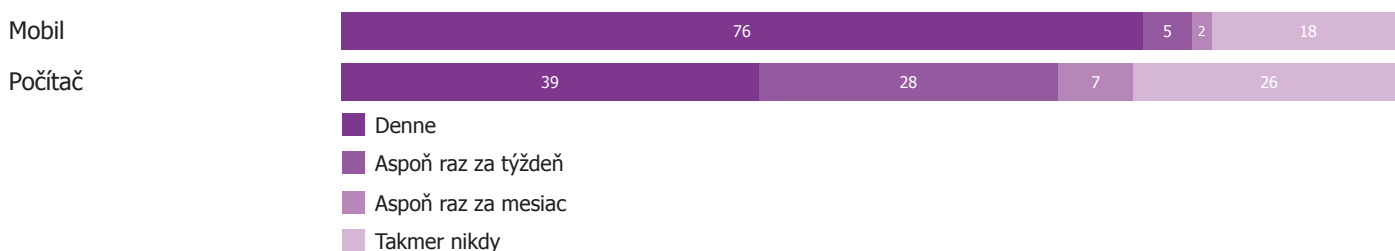
Detí a dospelých sme sa najprv pýtali, ako často prístupujú na internet prostredníctvom mobilného telefónu alebo počítača (stolový počítač, notebook). Výsledky sú prezentované v grafe č. 1.

Graf 1: Pripájanie na internet prostredníctvom mobilu, notebooku alebo stolového počítača (%)

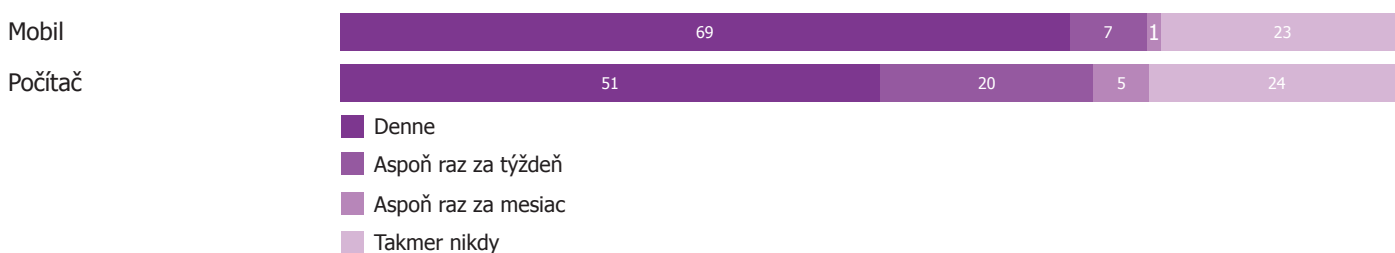
Celá skupina/všetky deti

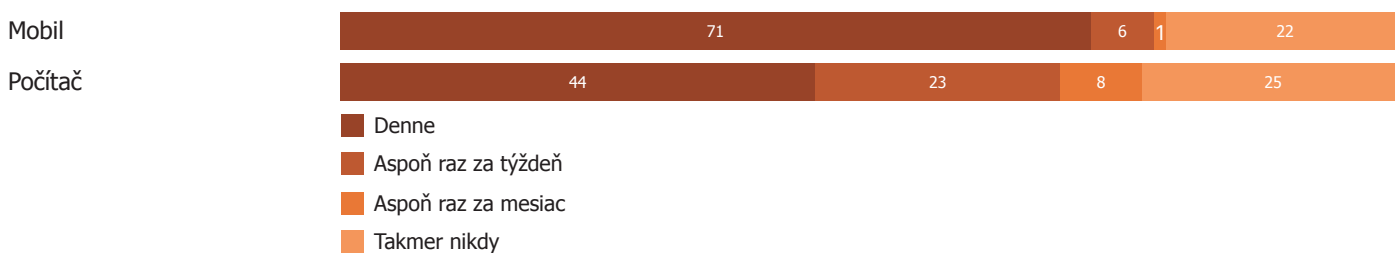
Podľa pohlavia – dievčatá

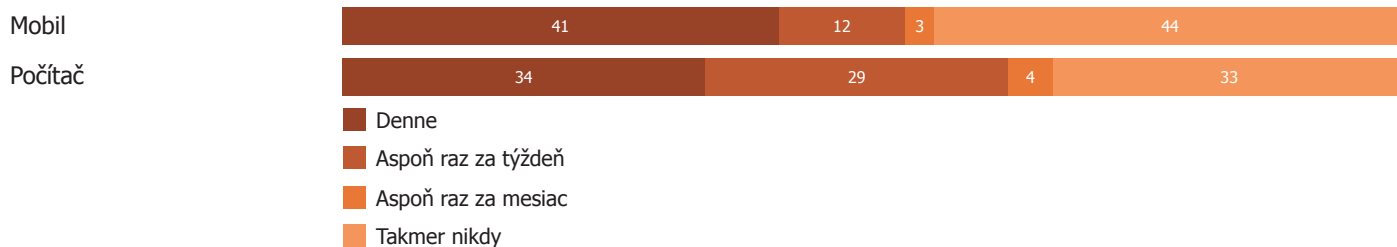
Podľa pohlavia – chlapci

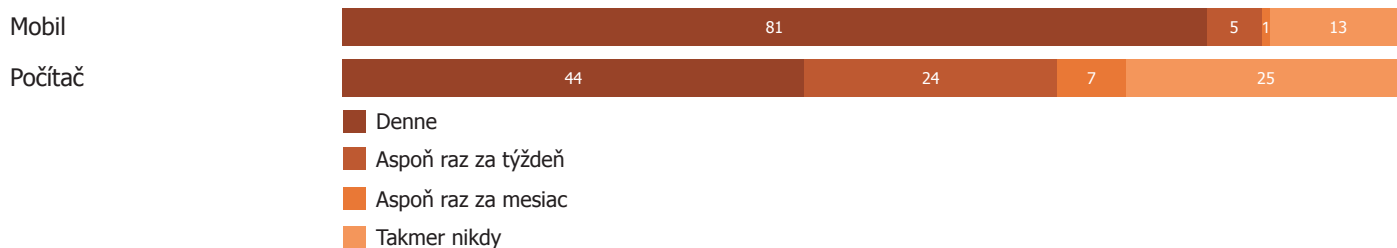
Podľa veku: 11 – 12

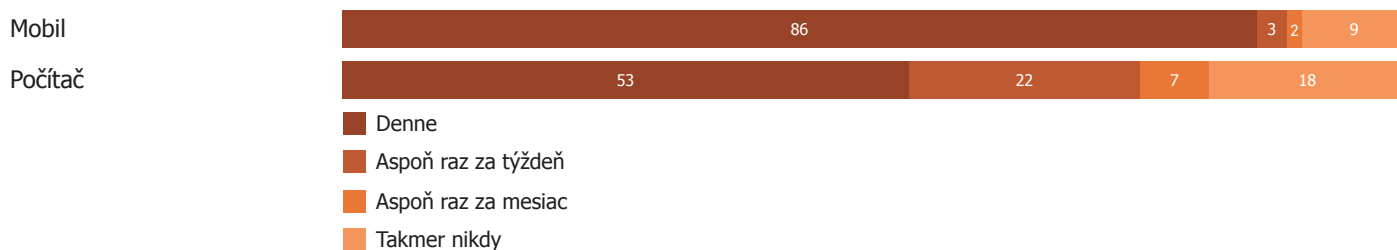
Podľa veku: 9 – 10

Podľa veku: 13 – 14

Podľa veku: 15 – 17

Znenie otázky: Ako často používaš internet na nasledujúcich zariadeniach?

Hlavné zistenia

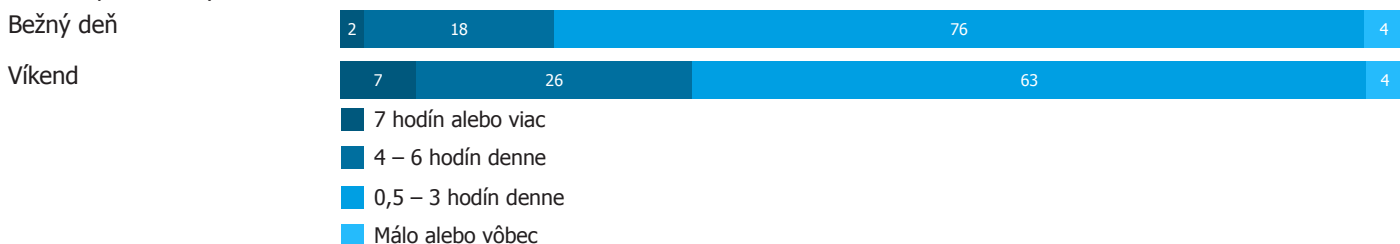
- Najčastejší spôsob, ako sa deti a dospelávajúci pripájajú na internet, je prostredníctvom mobilu. Denne sa takto pripája na internet 72 % detí a dospelávajúcích.
- Po mobile v dennej frekvencii častejšie siahajú dievčatá (75 %) ako chlapci (69%), ktorí častejšie na prístup používajú počítač (51 % proti 39 % u dievčat).
- Celkovo 41 % detí vo veku 9 – 10 rokov používa denne mobil na prístup do internetu.

Čas na internete

Ďalšia otázka sa týkala času stráveného na internete počas pracovných (školských) dní a počas víkendu. Výsledky ukazuje graf č.2.

Graf 2: Množstvo času stráveného v prostredí internetu počas bežného pracovného dňa a počas víkendu (%)

Celá skupina/všetky deti

Podľa pohlavia – dievčatá

Podľa pohlavia – chlapci

Podľa veku: 9 – 10

Podľa veku: 11 – 12

Podľa veku: 13 – 14

Bežný deň

Víkend

- 7 hodín alebo viac
- 4 – 6 hodín denne
- 0,5 – 3 hodín denne
- Málo alebo vôbec

Podľa veku: 15 – 17

Bežný deň

Víkend

- 7 hodín alebo viac
- 4 – 6 hodín denne
- 0,5 – 3 hodín denne
- Málo alebo vôbec

Znenie otázky: Koľko času asi tráviš na internete?

Hlavné zistenia

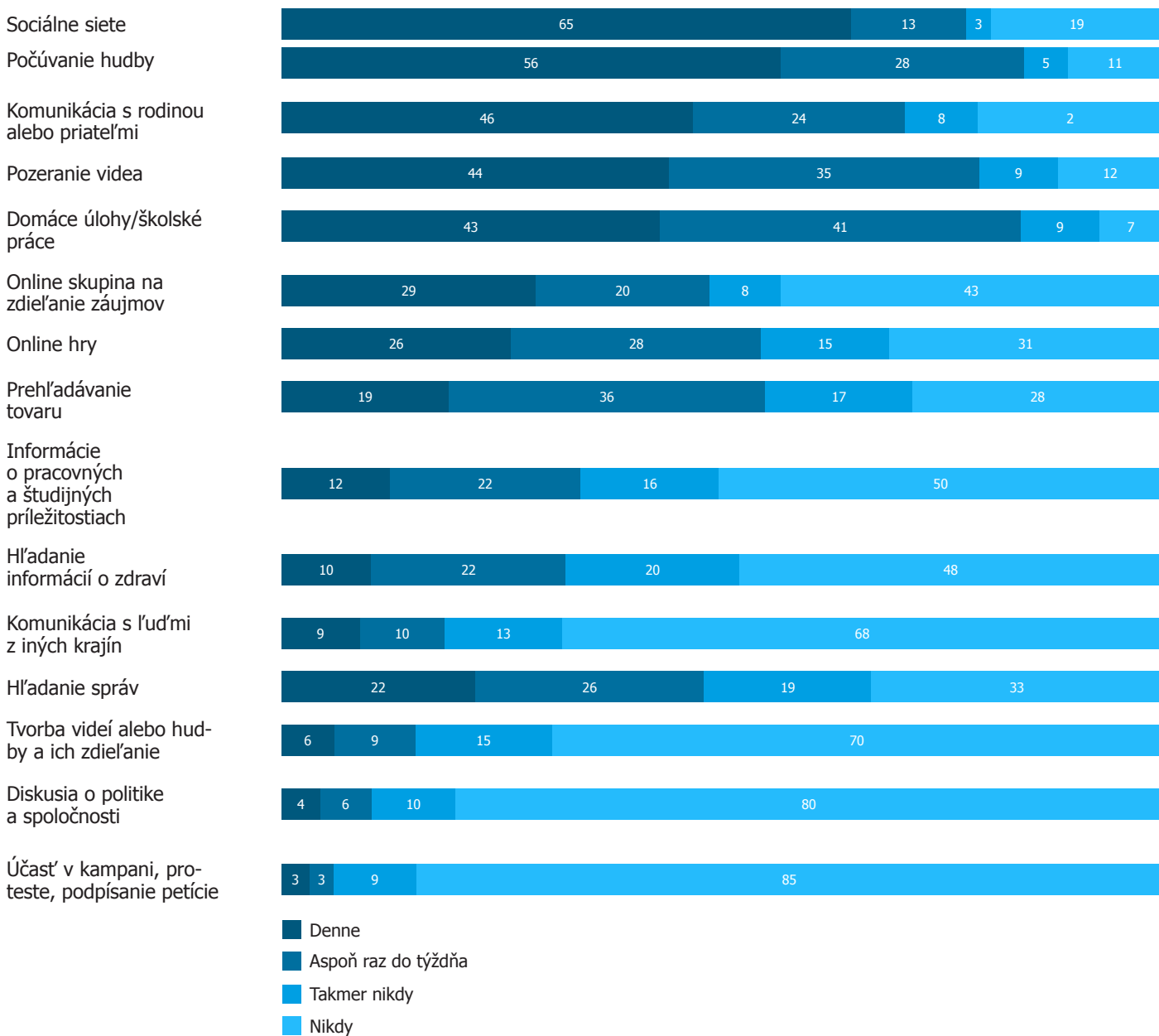
- Každé piate dieťa a mladý človek vo veku 9 – 17 rokov trávi na internete viac ako 4 hodiny počas školského dňa.
- Množstvo času stráveného na internete narastá cez víkend, keď 33 % detí a dospelých trávi počas dňa viac ako 4 hodiny na internete.
- Množstvo času online sa významne nelíši v skupine chlapcov a dievčat.
- Najviac detí, ktoré cez víkend trávia na internete viac ako 7 hodín, bolo vo vekovej skupine 13 – 14 rokov.

Aktivity na internete

Aktivity na internete, do ktorých sa deti a dospelávajúci zapojili v poslednom mesiaci (%).

Graf 3: Pripájanie na internet prostredníctvom mobilu, notebooku alebo stolového počítača (%)

Celá skupina/všetky deti

Znenie otázky: Ako často si za posledný mesiac robil/a tieto činnosti na internete?

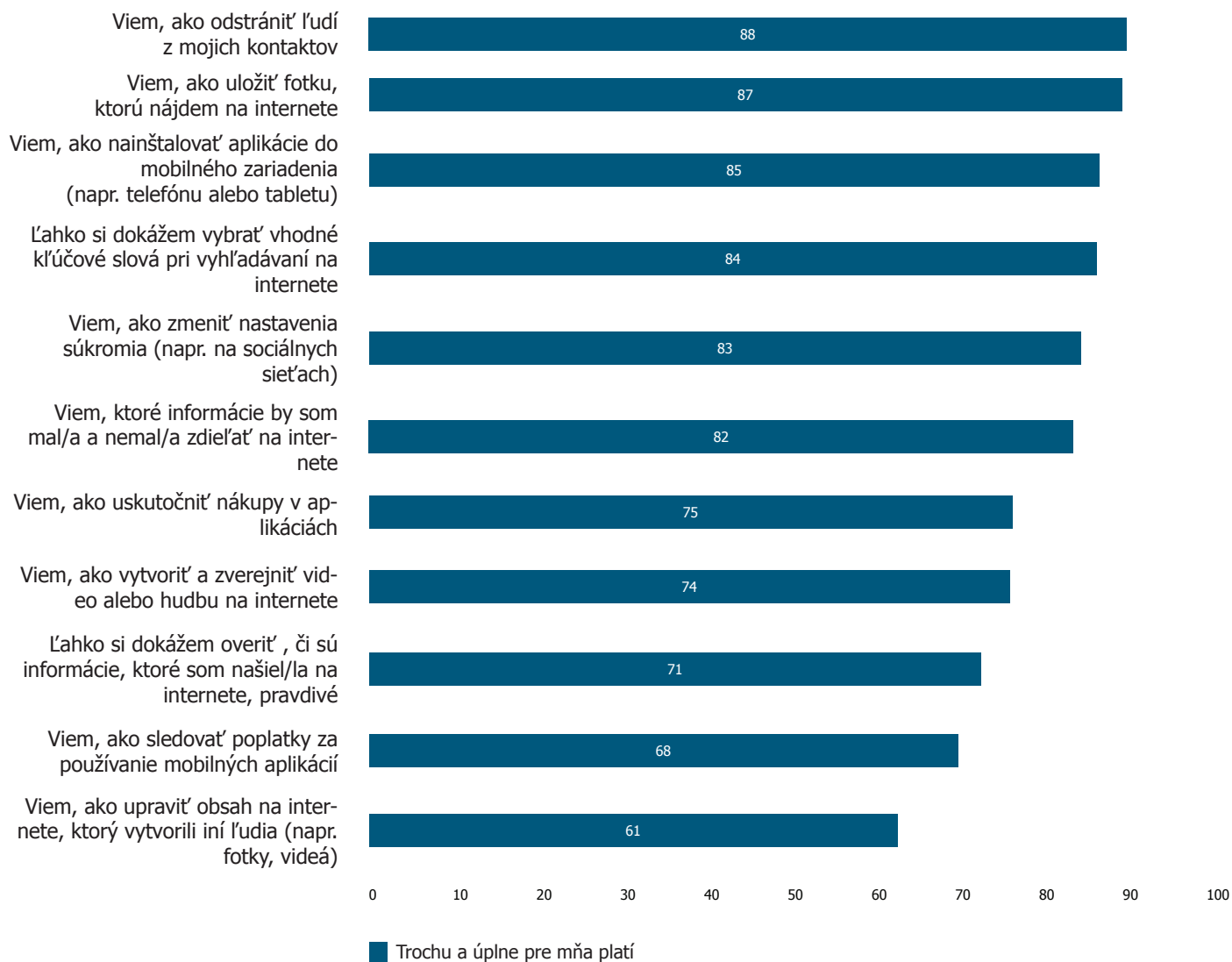
Hlavné zistenia

- Takmer 65 % detí a dospelávajúcích navštevuje denne sociálne siete.
- Na činnosti spojené so školou používa internet aspoň raz do týždňa 84 % detí a dospelávajúcích.
- Približne 47 % detí a dospelávajúcích používa internet denne na komunikáciu s rodinou alebo priateľmi.
- Na hranie online hier používa denne internet 55 % detí a dospelávajúcích.
- Každé tretie dieťa a dospelávajúci aspoň raz do týždňa a častejšie použije internet na vyhľadávanie správ.
- Približne 15 % detí a dospelávajúcích aspoň raz do týždňa a častejšie používa internet na tvorbu videí, hudby a ich zdieľanie.
- Najzriedkavejšou aktivitou je občianska aktivizácia.

Digitálna gramotnosť

Pod digitálnou gramotnosťou sa rozumie súhrn kompetencií spojených s používaním digitálnych médií (mobilných telefónov, tabletov, počítačov a hlavne internetu). Rozvinuté digitálne kompetencie hrajú významnú rolu v predchádzaní alebo zvládaní rizikových skúseností v mediálnom svete. Ide o kompetencie týkajúce sa napríklad vyhľadávania a hodnotenia informácií, menežovania online priateľstiev, ochrany súkromia či tvorby obsahov. Deti a dospelávajúci mali označiť jednotlivé kompetencie na škále od „vôbec to pre mňa neplatí“ po „úplne to pre mňa platí“.

Graf 4: Schopnosť detí a dospelávajúcích na internete, ktorí uviedli, že to pre nich trochu platí alebo úplne platí (%)

Znenie otázky: Na škále od 1 do 5, kde 1 znamená "Vôbec to pre mňa neplatí" a 5 znamená "Úplne ma to vystihuje", ako veľmi sa na teba vzťahujú nasledujúce tvrdenia?

Hlavné zistenia

- V otázke kompetencií nie sú rozdiely medzi pohlaviami.
- Takmer 88 % detí a dospelávajúcích dokáže odstrániť ľudí zo svojich kontaktov.
- Celkovo 71 % detí a dospelávajúcích si ľahko dokáže overiť, či sú informácie, ktoré našli na internete, pravdivé.
- Najmenej rozšírenou kompetenciou (61 %) je zvládanie úprav obsahu na internete, ktorý vytvorili iní ľudia.
- Dospelávajúci majú rozvinutejšie kompetencie ako deti.

Online riziká

Deti a dospelávajúci sa počas svojich aktivít na internete môžu stretnúť s potenciálne rizikovými situáciami, ktoré u nich môžu vyvolať rôzne reakcie. V dotazníku sme zisťovali ich všeobecnú skúsenosť s niečím negatívnym na internete a tiež to, do akej miery ich táto negatívna skúsenosť rozrušila. Ďalej nasledovali otázky zamerané na konkrétne riziká.

Keď sa hovorí o rizikách, je potrebné si uvedomiť, že nie každá skúsenosť s rizikovou situáciou musí nevyhnutne viesť k ujme a deti a dospelávajúci takúto skúsenosť ani nemusia považovať za rizikovú. Určitým indikátorom potenciálnej hrozby konkrétnej skúsenosti je emocionálna reakcia, preto sme zisťovali, či sa u respondentov objavili nejaké negatívne pocity a ako dlho trvali.

V nasledujúcej časti sú prezentované výsledky z oblastí ako: online agresia a kyberšikanovanie, vystavenie sa explicitným sexuálnym obsahom na internete, sexting (posielanie a prijímanie správ so sexuálnym motívom), kontakt s cudzími ľuďmi, vystavenie sa škodlivým obsahom na internete, ochrana osobných informácií a excesívne používanie internetu.

Negatívna skúsenosť na internete

Otázkam týkajúcim sa konkrétnych rizík predchádzala otázka zameraná na zistenie, či deti a dospelávajúci vôbec majú na internete nejakú negatívnu skúsenosť. Pýtali sme sa ich, či sa im za posledný rok na internete stalo niečo, čo ich nejakým spôsobom obťažovalo alebo znepokojilo (napr. cítili sa nepríjemne, boli znepokojení, vystrašení alebo si povedali, že to radšej nemali vidieť). Tých, ktorí uviedli, že majú takúto skúsenosť, sme sa následne opýtali, ako často sa to stalo, ako na to reagovali a či s niekým o tom hovorili.

Nasledujúci graf ukazuje, že za posledný rok na internete niečo obťažovalo alebo znepokojilo 8 % detí a dospelávajúcich, pričom takúto skúsenosť mali častejšie dievčatá (8 %) ako chlapci (7 %), hoci nejde o veľký rozdiel. S rastúcim vekom rastie pravdepodobnosť tejto negatívnej skúsenosti.

Graf 5: Skúsenosť s niečím na internete čo dieťa alebo dospelávajúceho nejakým spôsobom obťažovalo alebo znepokojilo (%)

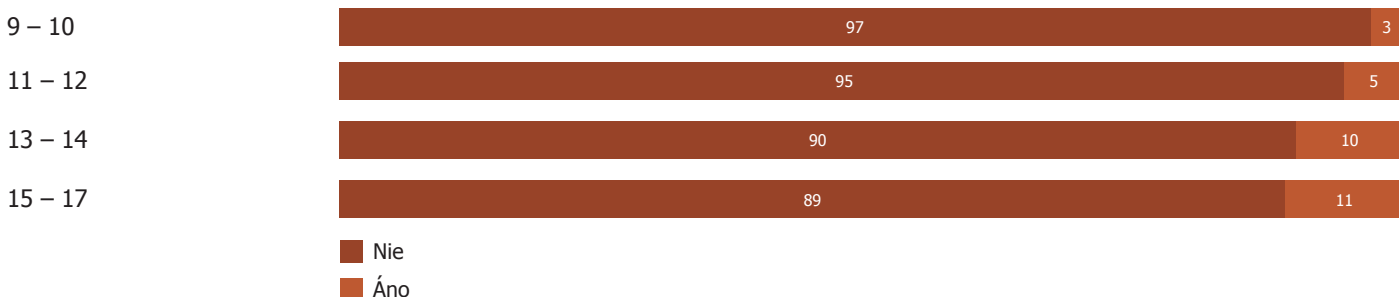
Celá skupina

Podľa pohlavia

Podľa veku

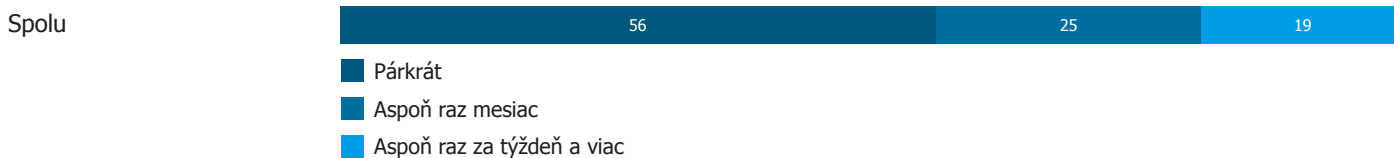
Znenie otázky: Prihodilo sa ti za posledný rok niekedy niečo na internete, čo ťa nejakým spôsobom obťažovalo alebo znepokojilo (napr. cítil som sa nepríjemne, bol som znepokojený/á, vystrašený/á alebo si si povedal/a, že si to radšej nemal/a vidieť)?

Dôležitým aspektom je, ako často k takejto skúsenosti došlo, či išlo o opakovanú skúsenosť, alebo naopak, niečo ojedinelé. Pre viac ako polovicu z tých detí a dospelávajúcich, ktorí mali takúto negatívnu skúsenosť, platí, že sa to stalo niekoľkokrát (56 %). Minimálne raz za týždeň a častejšie sa to stalo 19 % dotknutých detí a dospelávajúcich. Znova platí, že v prípade dospelávajúcich ide o vyššiu frekvenciu ako v prípade detí.

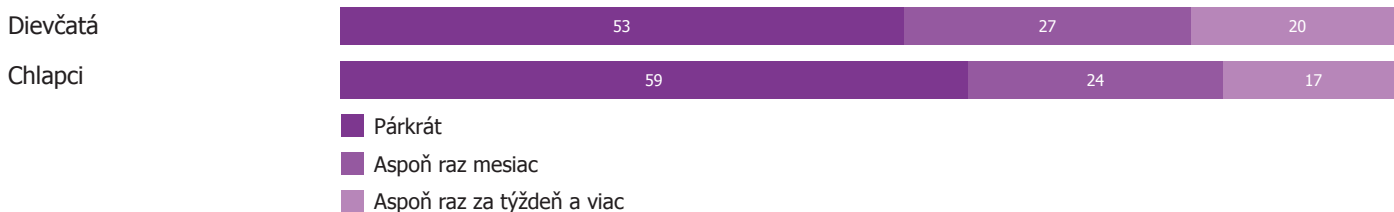
Frekvencia negatívnej skúsenosti na internete

Graf 6: Ako často mali deti a dospelávajúci negatívnu skúsenosť na internete (%)

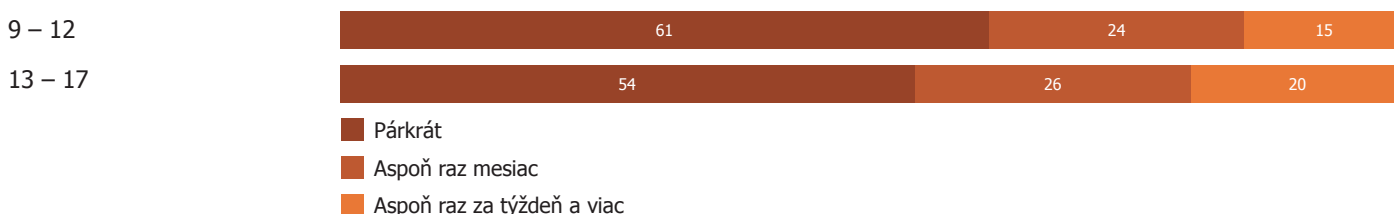
Celá skupina

Podľa pohlavia

Podľa veku

Znenie otázky: Ako často sa to stalo za POSLEDNÝ ROK?

Tabuľka ukazuje, s kým deti a dospelávajúci hovorili o svojej negatívnej skúsenosti. Najviac ich hovorilo so svojimi rovesníkmi (54 %), potom nasledovali rodičia (29 %). Dievčatá, mladšie i tie staršie, hovoria s kamarátmi častejšie ako chlapci. V porovnaní s dievčatami (10 %), starší chlapci sa častejšie zveria svojmu súrodencovi (31 %). Takmer dvakrát viac mladších dievčat ako chlapcov hovorí tom so svojimi rodičmi. Až 26 % detí a dospelávajúcich o svojej negatívnej skúsenosti nehovorí s nikým.

Tabuľka 1: S kým deti a dospelávajúci rozprávali o niečom, čo ich na internete v poslednom roku obťažovalo alebo znepokojilo (%)

%	9 – 12 rokov		13 – 17 rokov		celkom
	chlapci	dievčatá	chlapci	dievčatá	
Kamarát/ka v mojom veku	20	45	52	68	54
Moja matka alebo otec	46	90	18	17	29
Nehovoril/a som s nikým	34	0	13	25	26
Môj brat alebo sestra	0	0	31	10	9
Učiteľ/ka	0	0	9	4	5
Iný dospelý, ktorému dôverujem	0	0	9	4	5
Niektu, koho prácou je pomáhať deťom (napr. školský psychológ, pracovník linky dôvery)	0	0	5	0	2

Znenie otázky: Keď sa ti naposledy prihodilo na internete niečo, čo ťa obťažovalo alebo znepokojilo, hovoril/a si o tom s niektorým z týchto ľudí?

Na negatívnu skúsenosť môžu deti a dospelávajúci reagovať rôznymi spôsobmi: môžu prestať na nejaký čas používať internet alebo si zmeniť nastavenia súkromia. V ďalšej tabuľke sú uvedené spôsoby, ako deti a dospelávajúci reagovali na negatívne a rozrušujúce skúsenosti na internete.

Tabuľka 2: Reakcie detí a dospelávajúcích na skúsenosť na internete, ktorá ich v poslednom roku obťažovala alebo znepokojila (%)

%	9 – 12 rokov		13 – 17 rokov		celkom
	chlapci	dievčatá	chlapci	dievčatá	
Zablokoval/a som tú osobu, aby ma nemohla kontaktovať	45	45	25	58	44
Zavrel/a som okno prehliadača alebo aplikáciu	33	26	35	31	32
Vymazal/a som všetky správy od tej osoby	20	21	10	31	22
Problém som ignoroval/a alebo dúfal/a, že problém sám zmizne	22	10	20	25	21
Zmenil/a som nastavenie svojho súkromia a kontaktov	0	10	20	28	20
Cítil/a som sa trochu vinný/á za to, čo sa stalo	10	11	20	7	12
Na chvíľu som prestal/a používať internet	9	21	5	14	11

Znenie otázky: Naposledy, keď si mal/a na internete problémy s niečím alebo s niekým, kto ťa nejakým spôsobom obťažoval alebo znepokojil, urobil/a si následne niektorú z týchto vecí?

Hlavné zistenia

- Z takmer 8 % detí a dospelávajúcích malo na internet za posledný rok skúsenosť s niečím, čo ich obťažovalo alebo znepokojilo.
- Dievčatá a staršie deti a dospelávajúcích vo veku 15 – 17 rokov na internete niečo obťažovalo alebo rozrušilo častejšie ako ostatných.
- Pri viac ako polovici prípadov (56 %) išlo o skúsenosť, ktorú deti a dospelávajúci zažili niekoľkokrát.
- 54 % detí a dospelávajúcích o negatívnej skúsenosti hovorilo so svojimi rovesníkmi a 29 % s rodičmi.
- Až 26 % detí a dospelávajúcích o negatívnych skúsenostiach na internete nehovorí s nikým.
- S učiteľom sa o negatívnej skúsenosti na internete rozprávalo 5 % a s odborníkom 2 % dotknutých detí a dospelávajúcích.

Online agresia a kyberšikanovanie

Prvé riziko, ktorému sa budeme podrobnejšie venovať, je online agresia a kyberšikanovanie. Šikanovanie v online priestore nie je novodobým problémom. Psychológov, učiteľov či rodičov znepokojuje od času, keď sa rozšírilo používanie mobilných telefónov a keď sa Web 1.0 zmenil na Web 2.0, čo umožnilo používateľom vytvárať vlastné obsahy. Nástup sociálnych sietí rozšíril paletu platforiem, cez ktoré môže dochádzať k šikanovaniu. Medzi typické príklady kyberšikanovania patrí zasielanie výhražných, útočných SMS správ, emailov, správ či komentárov cez sociálne siete. Iným príkladom je zosmiešnenie obete prostredníctvom na to vytvorenej webovej stránky, falošného či zneužitého profilu na sociálnej sieti, šírenie upravených či kompromitujúcich fotografií alebo videí. Čo spája rozličné formy šikanovania, je úmysel agresora obeti nejakým spôsobom ublížiť, napr. formou zosmiešnenia, alebo nad obeťou získať moc, čím agresor získava pozornosť okolia a niekedy i jeho uznanie.

Kyberšikanovanie je spojené so šikanovaním tvárou v tvár, a to nielen koncepcne ale aj časovo. Pri oboch je prítomný element nerovnováhy moci (útočník má moc nad obeťou); šikanovanie má svoje publikum, ktoré môže slúžiť útočníkovi aj ako zdroj spätnej väzby (obdiv, povzbudenie, odmietnutie, ignorácia); útočníkove aktivity sú úmyselné, opakované a dlhodobé.

Vo výskume EU Kids Online bolo kyberšikanovanie uvedené nasledovne:

Niekedy deti alebo tínedžeri niekomu povedia alebo urobia škaredé, alebo nepríjemné veci. Často sa to napríklad môže diať viackrát v rôznych dňoch a v určitom časovom období. Môže to byť napríklad:

- provokovanie niekoho spôsobom, ktorý sa mu nepáči;
- udieranie, kopanie alebo sácanie;
- vylúčenie niekoho zo spoločných aktivít.

Keď sa ľudia takto zraňujúco alebo hnusne k niekomu správajú, môže sa to stať:

- osobne (tvárou v tvár)
- cez mobilné telefóny (správy, volania, videonahrávky)
- cez internet (e-mail, správy, čítanie, sociálna sieť)

Deti a dospelujúci sme sa pýtali, či sa voči nim takto za posledný rok niekto správal alebo či oni sami na niekoho útočili. Výsledky v nasledujúcej tabuľke sa týkajú všetkých detí a dospelujúci vo veku 9 – 17 rokov.

Graf 7: Deti a dospelujúci, ktorí uviedli, že sa k nim niekto správal zraňujúcim alebo hnusným spôsobom (%)

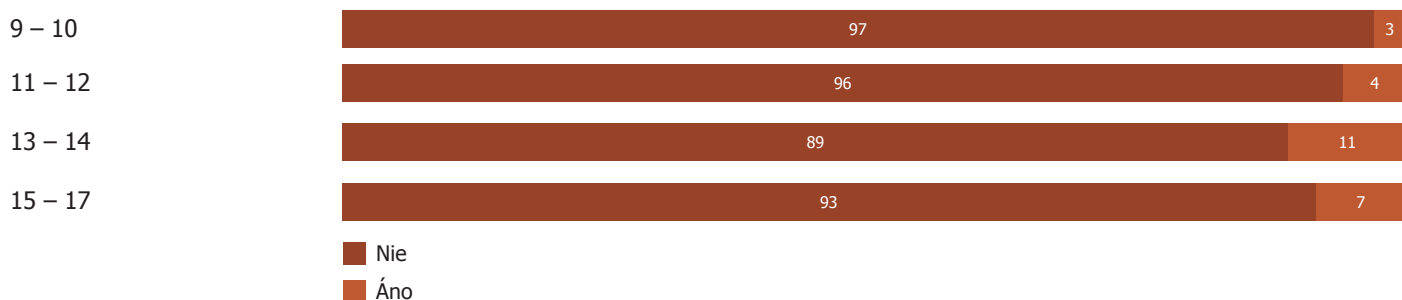
Celá skupina

Podľa pohlavia

Podľa veku

Znenie otázky: Správal sa k tebe niekto za POSLEDNÝ ROK takýmto zraňujúcim alebo hnusným spôsobom?

Graf 8: Šikanovanie tvárou v tvár (%)

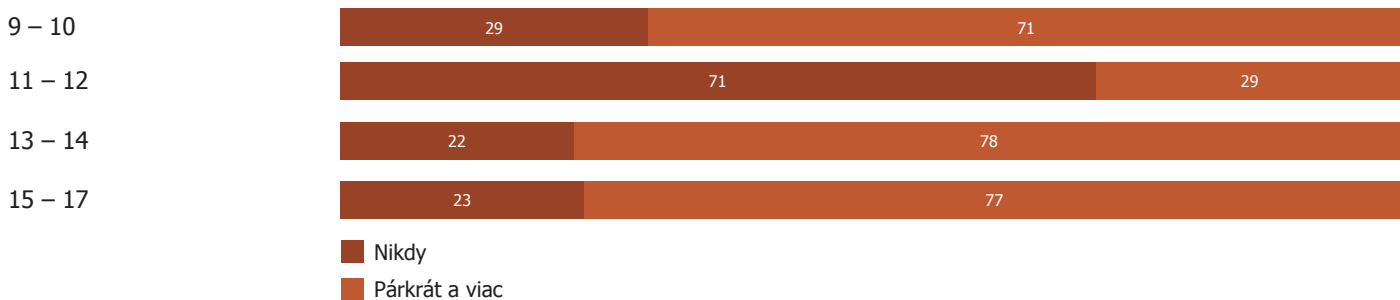
Celá skupina

Podľa pohlavia

Podľa veku

Znenie otázky: Ako často sa niekto k tebe správal za POSLEDNÝ ROK takýmto zraňujúcim alebo hnusným spôsobom (tvárou v tvár)?

Graf 9: Kyberšikanovanie prostredníctvom telefónu alebo internetu (%)

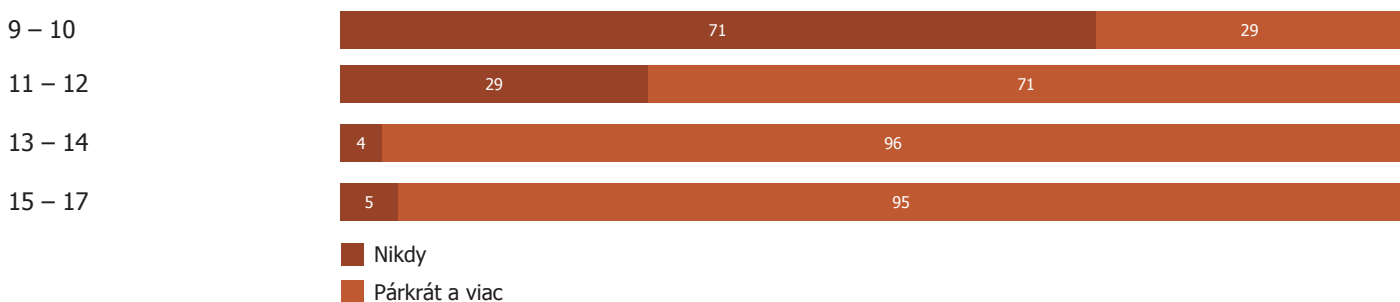
Celá skupina

Podľa pohlavia

Podľa veku

Znenie otázky: Ako často sa stalo to, že sa niekto k tebe správal za POSLEDNÝ ROK takýmto zraňujúcim alebo hnusným spôsobom (cez mobilný telefón, internet, počítač, tablet a pod.)?

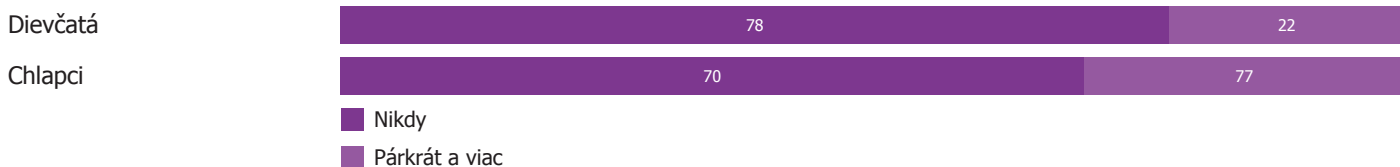

Graf 10: Šikanovanie iným spôsobom (%)

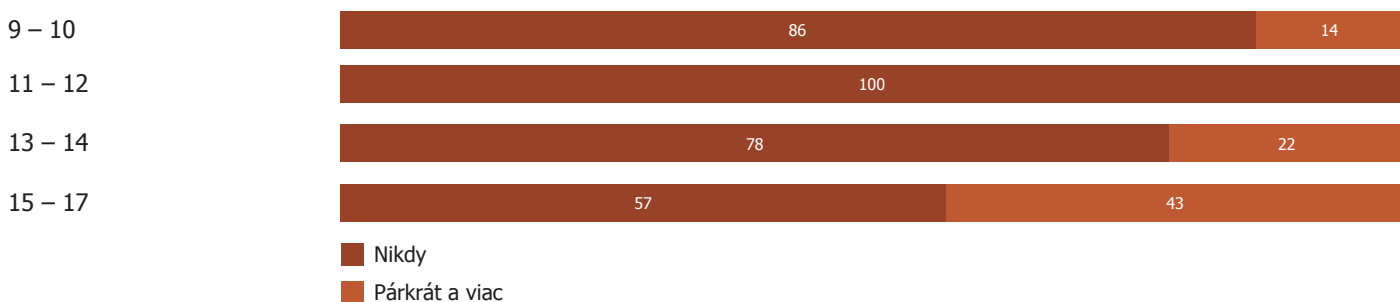
Celá skupina

Podľa pohlavia

Podľa veku

Znenie otázky: Ako často sa za POSLEDNÝ ROK šikanovanie stalo iným spôsobom?

Poznámka: Táto otázka nadväzuje na prvú otázku. To znamená, že analýzy sa týkajú respondentov, ktorí na prvú otázku odpovedali kladne.

V našom reprezentatívnom výskumnom súbore detí a dospelých vo veku 9 – 17 rokov sa 6,4 % detí priznalo k tomu, že už boli v poslednom roku obeťou šikanovania v offline alebo online forme. Možnosť „neviem“ označilo 1,6 % respondentov a 2,2 % označilo možnosť „radšej nechcem povedať“. Najčastejšie sa šikanovanie objavuje vo veku 13 – 14 rokov a najmenej vo veku 9 – 10 rokov. V poslednom roku zažilo šikanovanie osobne – tvárou v tvár pákrát a viac (to znamená, že zvolili možnosti „Niekoľkokrát“, „Aspoň raz za mesiac“, „Aspoň raz za týždeň“, „Denne alebo takmer denne“) 71 % detí a mládeže z tých, čo priznávajú, že boli obeťou šikanovania. Chlapci šikanovanie tvárou v tvár označili častejšie (77 %) oproti dievčatám (64 %).

Šikanovanie v online forme (kyberšikanovanie) priznáva 84 % z tých, čo uviedli, že boli obeťou šikanovania, čo predstavuje 6 % z celej populácie. Zo skupiny obetí dievčatá kyberšikanovanie označili častejšie 89 % oproti chlapcom 76 %. Výskyt kyberšikanovania sa zvyšuje v spojitosti s narastajúcim vekom respondentov.

Tabuľka 3: Prostriedky kyberšikanovania (%)

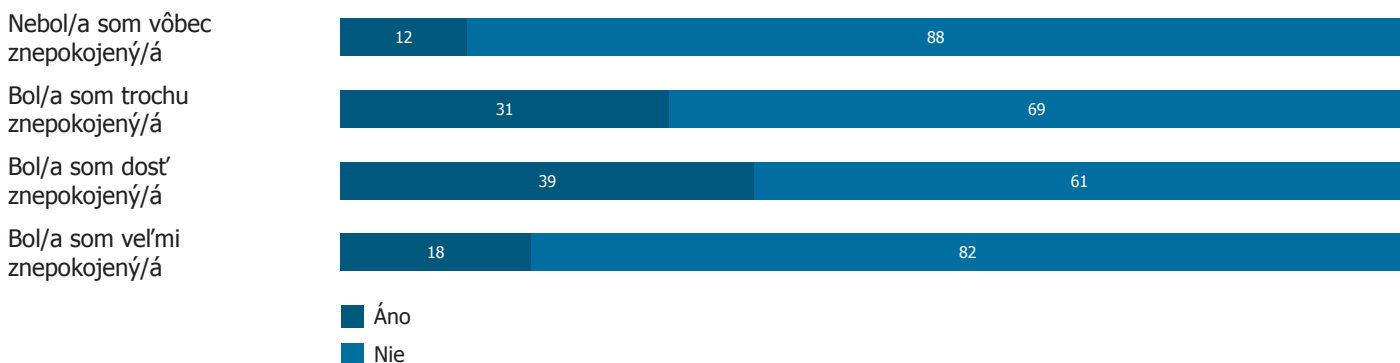
	chlapci	dievčatá	celá skupina
Cez sociálne siete (napr. Facebook, Instagram)	65	96	81
Cez správy zaslané na môj telefón	23	20	21
Cez telefonát na mobilný telefón	13	19	16
Cez online hru	19	5	11
Cez stránku, kde ľudia zdieľajú obsah (napr. YouTube)	13	5	9
Iným spôsobom	0	5	9
Cez e-mail	13	5	3

Znenie otázky: Keď sa k tebe niekto takto správal na internete alebo cez mobilné zariadenie, ako sa to stalo? Poznámka: Na túto otázku odpovedali iba deti a dospelí, ktorí označili v predošlých otázkach aspoň raz „párkrát a viac“. V tejto položke mohli označiť účastníci viacerou odpoveďou.

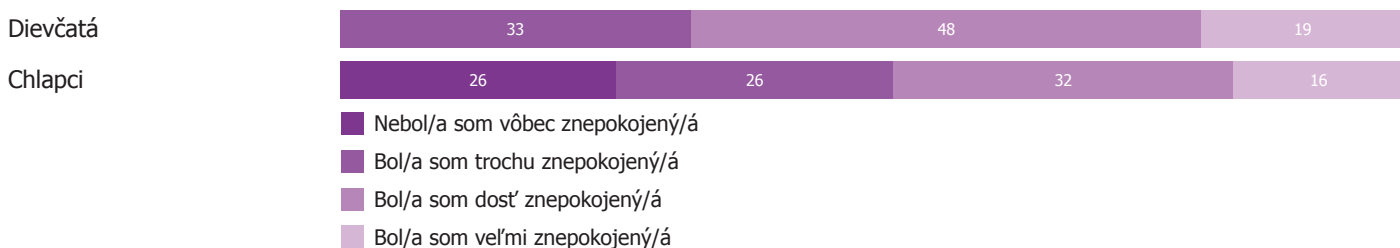
Negatívnu skúsenosť kyberšikanovania môže každý vnímať inak intenzívne a môže trvať rôzne dlho, než sa s tým obeť vyrovná. Graf ukazuje, do akej miery takáto skúsenosť obeť emocionálne poznačila. Percentuálne vyjadrenie sa vzťahuje na deti a dospievajúcich, ktorí uviedli, že za posledný rok sa stali obeťou online agresie. Zistenia ukazujú, že väčšina obetí bola znepokojená (88 %) a len 12 % obetí uviedlo, že vôbec neboli znepokojené. Viac boli znepokojené dievčatá ako chlapci a mladšie deti viac ako dospievajúci.

Graf 11: Emocionálna reakcia na kyberšikanovanie (%)

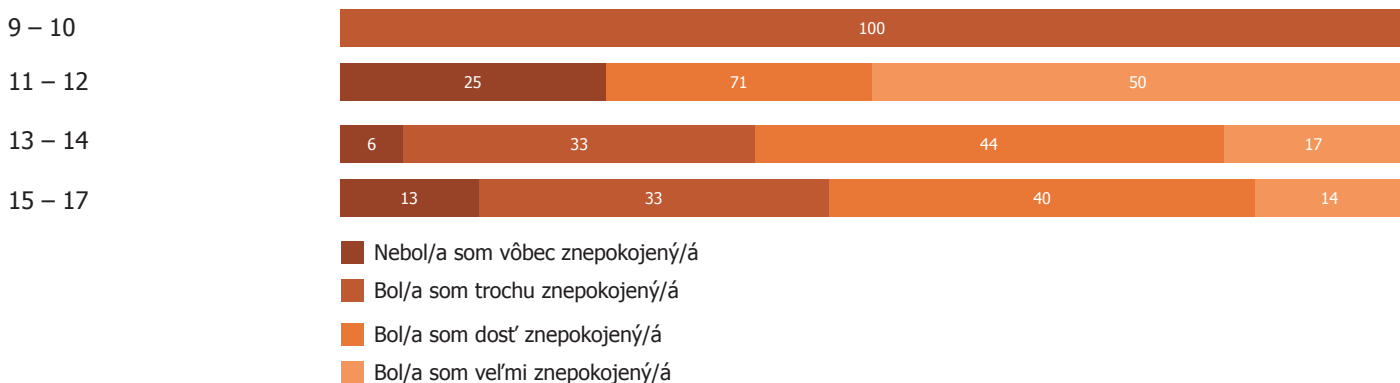
Celá skupina

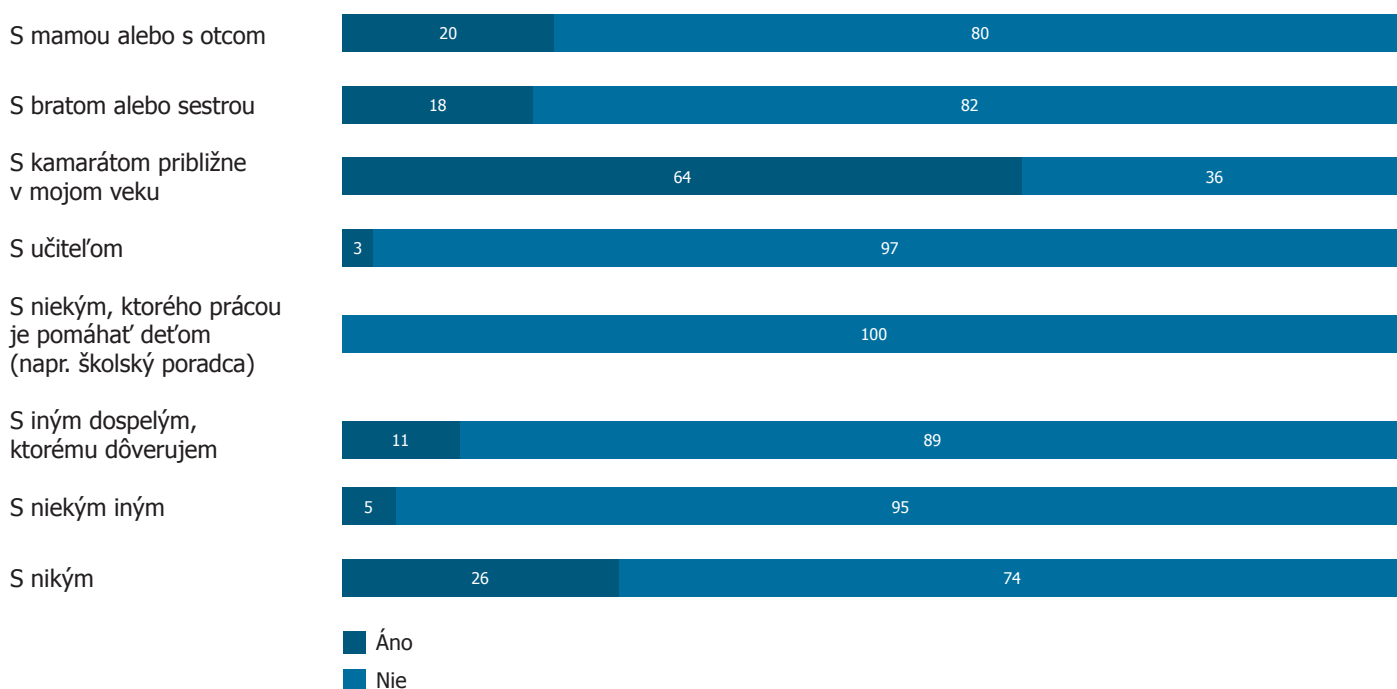
Podľa pohlavia

Podľa veku

Znenie otázky: A keď sa k tebe naposledy niekto správal na internete hnusne alebo zraňujúco, mal/a si niektorý z týchto pocitov?

Graf 12: Osoba, s ktorou deti a dospelávajúci hovorili o skúsenosti s kyberšikanovaním (%)

Znenie otázky: Keď sa ti to stalo, s kým si sa o tom rozprával/a? Označ toľko možností, koľko potrebuješ.

Okrem otázok na skúsenosti obetí sme sa zamerali aj na to, koľko detí a dospelávajúcih bolo za posledný rok v roli agresora, teda osoby, ktorá sa hnusným alebo nepríjemným spôsobom (popísaným vyššie) správala k niekomu inému. Výskum nepotvrdil vysoký výskyt takéhoto správania (3 %), no o niečo častejšie sa vyskytuje medzi chlapcami a vo vyššom veku. Najčastejšie sa to vyskytovalo vo vekovej skupine 15 – 17 rokov (4 %). Keď už bol niekto agresorom, v 84 % prípadov sa to dialo tvárou v tvár a v 82 % prostredníctvom zariadení umožňujúcich online kontakt. Pri oboch formách sa to deje častejšie medzi dospelávajúcimi ako medzi deťmi v nižšom veku.

Hlavné zistenia

- 6,4 % detí a dospelávajúcih uviedlo, že sa za posledný rok stali obeťami agresie.
- Výskyt kyberšikanovania v populácii detí a dospelávajúcih vo veku 9 – 17 rokov je 6 %.
- Najčastejšie sa stalo to, že deti a dospelávajúcih prinútil niekto urobiť niečo, čo oni nechceli (92 %).
- Dievčatá a mladšie deti ťažšie znášali skúsenosť s kyberšikanovaním ako chlapci a staršie deti a dospelávajúci.
- 3 % detí a dospelávajúcih uviedli, že na niekoho sami útočili. V 84 % prípadov to bolo tvárou v tvár a v 82 % prípadov išlo o kyberšikanovanie.
- O skúsenosti so šikanovaním sa deti a dospelávajúci najčastejšie rozprávali s rovňákom (26 %), s rodičom (20 %). Učiteľovi sa zverili 3 % respondentov, no nikomu o tejto skúsenosti nepovedalo 26 %.

Explicitné sexuálne obsahy

Zväčšujúca sa dostupnosť pripojenia do internetu, mobilný prístup cez telefóny, tablety, notebooky a možnosť jednoduchého ukladania, prenášania a zdieľania informácií zapríčinili, že k explicitným sexuálnym obsahom sa začali dostávať aj deti v nižšom veku. Explicitné sexuálne obsahy na internete môžu odkazovať na pornografiu, ale môžu zahŕňať aj iné typy explicitných obsahov na internete.

Výskumy ukazujú, že vystavovanie sa pornografii môže spúšťať procesy podobné tým, ktoré sa objavujú pri závislosti od drog, preto sa dnes už hovorí o závislosti od pornografie. Pornografia skresľuje pohľad na ženu, keďže tá je väčšinou redukovaná na predmet; predkladá pokrivený obraz o ľudskej sexualite, vedie k riskantnému sexuálnemu správaniu.

V dotazníku sme sa detí a dospelých pýtali, či sa stretli s obsahmi, ktoré zobrazujú nahých ľudí alebo ľudí pri sexe a či sa s takými obsahmi stretli na internete, v mobile alebo inom online zariadení.

Tabuľka č. nižšie ukazuje všeobecnú skúsenosť so sexuálnymi obsahmi cez rôzne prostriedky, vrátane kníh, časopisov, televízie či internetu. Tabuľka č. zas ukazuje skúsenosť.

Tabuľka 4: Skúsenosť so sexuálnymi obsahmi (%)

%	9 – 12 rokov		13 – 17 rokov		celkom
	chlapci	dievčatá	chlapci	dievčatá	
Videl/a si nejaké sexuálne obrázky, fotky, videá za POSLEDNÝ ROK?	14	14	45	40	30

Znenie otázky: Videl/a si nejaké sexuálne obrázky, fotky, videá za POSLEDNÝ ROK?

Tabuľka 5: Skúsenosť so sexuálnymi obsahmi prostredníctvom online zariadení (%)

%	9 – 12 rokov		13 – 17 rokov		celkom
	chlapci	dievčatá	chlapci	dievčatá	
niekoľkokrát	4	6	16	13	11
Minimálne raz za mesiac	2	2	15	12	9

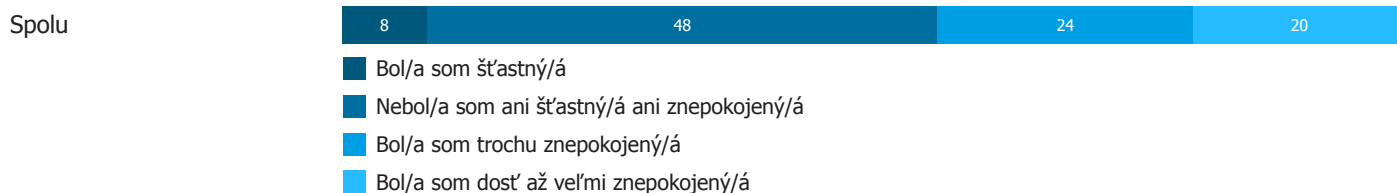
Znenie otázky: Ako často si za posledný rok videl/a obrázky tohto druhu v niektorom z nasledujúcich prostriedkov (mobilný telefón, počítač, tablet alebo iné online zariadenie)?

S narastajúcim vekom rastie skúsenosť detí a dospelých so sexuálnymi obsahmi na internete i v iných prostriedkoch. Hoci skúsenosť detí vo veku 9 – 12 rokov so sexuálnymi obsahmi nie je veľká, dievčatá (8 %) sa s takými obsahmi stretávajú o niečo častejšie ako chlapci (6 %). Vo vekovej kategórii 13 – 17 rokov je to naopak, so sexuálnymi obsahmi sa častejšie stretávajú chlapci (31 % celkovo a 3 % denne) než dievčatá (25 % celkovo a 1 % denne).

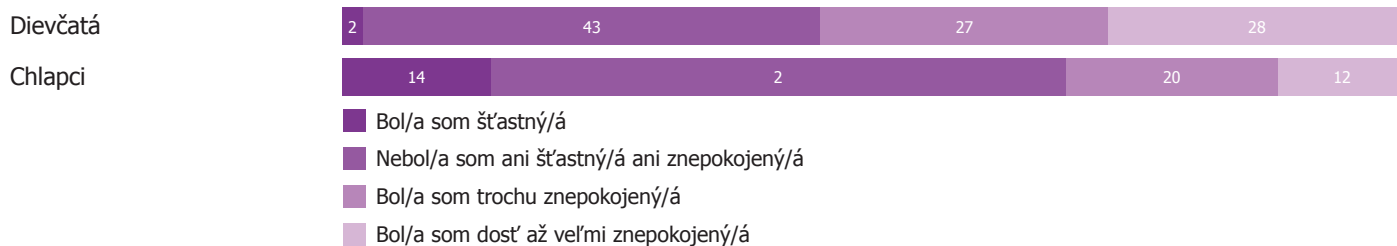
Podobne ako pri iných rizikových obsahoch, deti a dospelí pri kontakte so sexuálnymi obsahmi túto skúsenosť nemusia nevyhnutne vnímať ako niečo, čo ich rozruší. Sexuálne obsahy dostávajú až veľmi znepokojili 20 % detí a dospelých. Na druhej strane 8 % detí a dospelých hodnotilo takúto skúsenosť pozitívne. Pozitívna emócia je častejšia u chlapcov (14 %) ako u dievčat (2 %) a negatívna emócia zas opačne – 55 % u dievčat a 32 % u chlapcov. Žiadne dieťa od 9 do 14 rokov nehodnotilo skúsenosť so sexuálnymi obsahmi pozitívne. Najčastejšie znepokojené boli deti vo veku 9 – 10 rokov (54 %) pričom miera veľkého znepokojenia klesá s vekom.

Graf 13: Ako sa deti a dospelávajúci cítili po tom, čo videli sexuálne obrázky (%)

celá skupina

Podľa pohlavia

Podľa veku

Znenie otázky: Naposledy, keď si videl niečo také (sexuálne obrázky), ako si sa cítil/a?

Hlavné zistenia

- 30 % detí a dospelávajúcích sa za posledný rok stretlo so sexuálnymi i obsahmi.
- 20 % detí a dospelávajúcích sa za posledný rok stretlo so sexuálnymi i obsahmi prostredníctvom online zariadení.
- So sexuálnymi obsahmi sa častejšie stretávajú chlapci ako dievčatá.
- Minimálne raz za týždeň sa so sexuálnymi obsahmi na internete stretáva 5 % chlapcov a 4 % dievčat.
- Sexuálne obsahy dosť až veľmi znepokojili 20 % detí a dospelávajúcích.
- Žiadne dieťa od 9 do 14 rokov nehodnotilo skúsenosť so sexuálnymi obsahmi pozitívne.

Sexting

Špecifickou formou šírenia sexuálnych obsahov je zasielanie textových, obrazových správ a videí so sexuálnym obsahom prostredníctvom mobilných telefónov, či už v podobe klasických SMS a MMS správ, alebo prostredníctvom mobilných aplikácií. Do tejto oblasti zapadá aj zasielanie obsahov týkajúcich sa tela či sexuálnych skúseností osoby aktívnej v danej komunikácii – sexting. Spravidla, no nie výlučne, sa objavuje medzi dvomi ľuďmi v romantickom vzťahu.

Na otázky súvisiace so sextingom sme sa pýtali len detí a dospelujúcich vo veku 11 – 17 rokov. Zistovali sme ich skúsenosť s prijímaním takýchto správ za posledný rok a tiež skúsenosť s posielaním takýchto správ, zverejňovaním a požadovaním intímnych informácií od ostatných.

Z detí a dospelujúcich má 9,7 % skúsenosť so sextingom. Medzi chlapcami a dievčatami sa v sextingu neukazuje významný rozdiel, no skúsenosť so sextingom je častejšia vo vyššom veku: 15 % v skupine 15 – 17 rokov; 7 % v skupine 13 – 14 rokov a len 2 % v skupine 11 – 12 rokov.

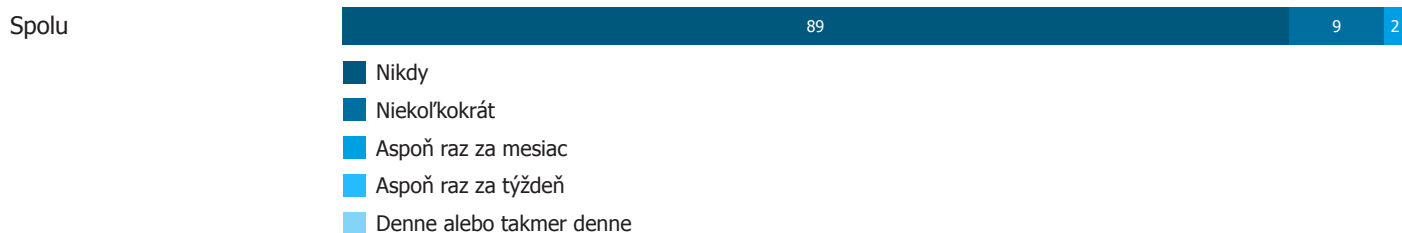
Približne každé desiate dieťa a dospelujúci má skúsenosť, že od neho niekto na internete za posledný rok žiadal intímne informácie (text, fotografie, videá), pričom sa to častejšie stávalo dievčatám (12 %) ako chlapcom (10 %). Čo sa týka frekvencie, 9 % detí a dospelujúcich malo takúto skúsenosť párkrát a 2,3 % minimálne raz do mesiaca a častejšie. Skúsenosť s posielaním a zverejňovaním sexuálnych obsahov má 3 % detí a dospelujúcich. Častejšie to robia chlapci (4 %) ako dievčatá (2 %) a dospelujúci vo veku 15 – 17 rokov (5 %).

Tabuľka 6: Skúsenosť s prijímaním a posielaním správ so sexuálnym obsahom (%)

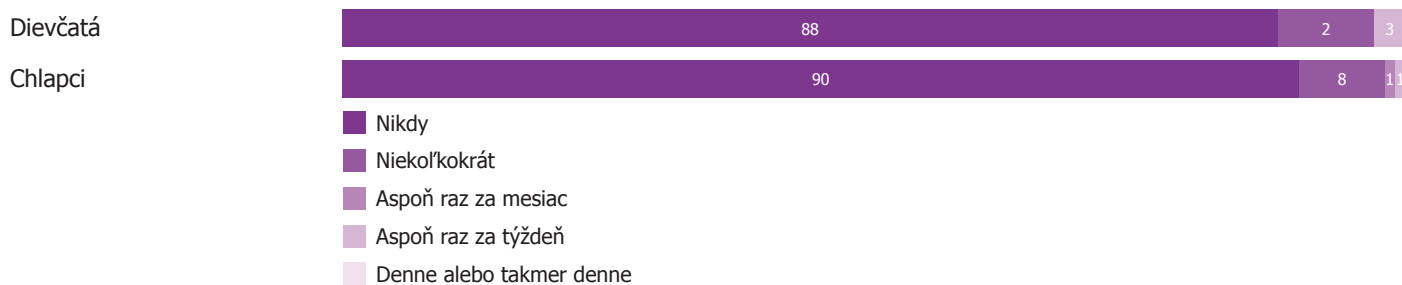
%	9 – 12 rokov		13 – 17 rokov		15 – 17 rokov		celkom
	chlapci	dievčatá	chlapci	dievčatá	chlapci	dievčatá	
Dostal/a si za posledný rok nejaké sexuálne správy? Mohlo by ísť o slová, obrázky alebo videá.	0	4	4	10	18	12	10
Poslal/a alebo zverejnil/a si za posledný rok nejaké sexuálne správy? Mohlo ísť o slová, obrázky alebo videá týkajúce sa teba alebo niekoho iného.	0	0	2	1	7	3	3

Graf 14: Skúsenosť so žiadosťami o intímne informácie (%)

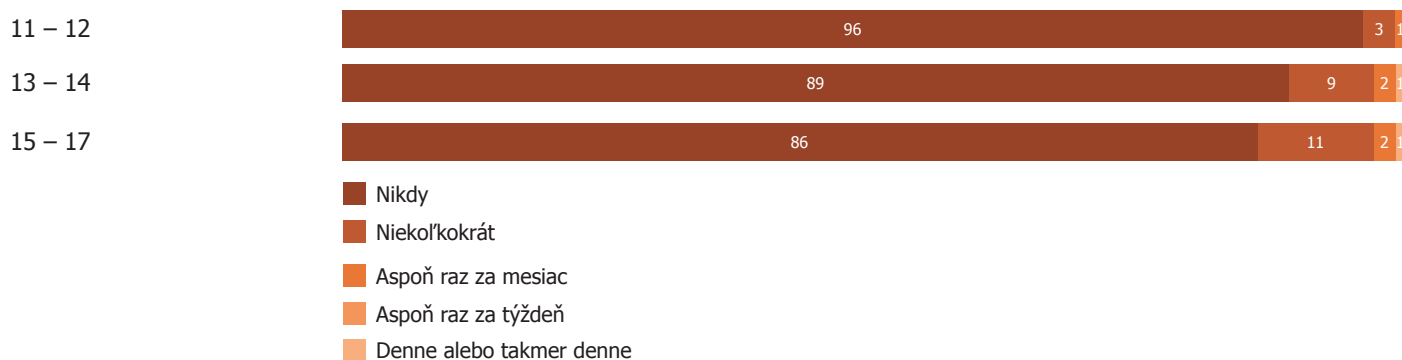
Celá skupina

Podľa pohlavia

Podľa veku

Ako často, ak vôbec, od teba za posledný rok na internete niekto chcel intímne informácie o tebe (text, fotky alebo videá, napr. ako vyzerá tvoje telo bez šiat alebo aké máš sexuálne zážitky), aj keď si na také otázky nechcel/a odpovedať? Túto otázku sme sa pýtali iba detí a mládeže vo 11+.

Hlavné zistenia

- Z detí a dospelých má 10 % skúsenosť so sextingom.
- Skúsenosť so sextingom je častejšia vo vyššom veku: 15 % v skupine 15 – 17; 7 % v skupine 13 – 14 rokov.
- Približne každé desiate dieťa a dospelý má skúsenosť, že od neho niekto na internete za posledný rok žiadal intímne informácie.
- Medzi chlapcami a dievčatami nie sú výrazné rozdiely v posielaní správ so sexuálnym obsahom. Mierny rozdiel je v prijímaní takýchto správ.

Stretávanie sa s neznámymi ľuďmi

V tejto časti prinášame výsledky týkajúce sa dvoch skúseností – komunikácie s cudzími ľuďmi na internete a stretávanie sa s ľuďmi z internetu osobne. Vo väčšine prípadov oba druhy skúsenosti nepredstavujú vážny problém, keďže deti a dospelávajúci nemusia naráziť na nebezpečnú osobu a ich aktivita sa realizuje v rovine rovesníkov s podobnými záujmami. V určitých prípadoch však zmienené skúsenosti môžu predstavovať vážne riziko a mať nepríjemné dôsledky.

Okrem toho, že deti a dospelávajúci sme sa pýtali, či niektorú z týchto aktivít za posledný rok robili, zaujímal nás aj vek osoby, s ktorou prišli do kontaktu a ako tieto skúsenosti hodnotia. Otázky boli položené všetkým respondentom, teda vo veku 9 – 17 rokov.

Celkovo 37 % detí a dospelávajúci boli za posledný rok na internete v kontakte s niekým, koho predtým nestretli osobne – tvárou v tvár. Takáto skúsenosť je častejšia medzi staršími deťmi a dospelávajúci (45 %) ako mladšími deťmi (20 %). Najčastejšie sa deti a dospelávajúci kontaktovali s osobou v ich veku (64 %), s dospelou osobou to bolo 6 %. Súhrnne 18 % detí a dospelávajúci sa stretlo osobne s niekým, koho predtým spoznali len na internete a táto skúsenosť je častejšia vo vyššom veku a medzi chlapcami (pozri tabuľku nižšie). Viac ako polovica detí a dospelávajúci (53 %) hodnotila takúto skúsenosť pozitívne a 16 % z nich bolo znepokojených.

Identifikovaný trend je, že obe aktivity sú častejšie s narastajúcim vekom, čo zodpovedá vývojovým potrebám detí a dospelávajúci v kontexte sociálnych vzťahov. V skupine detí vo veku 9 – 12 rokov sa do komunikácie s neznámymi, prípadne do osobných kontaktov s ľuďmi z internetu, zapája najmenej detí. Ak však už k takémuto kontaktu dôjde, mladšie deti sú z tejto skúsenosti častejšie znepokojené, no aj medzi nimi viac ako polovica hodnotí túto skúsenosť pozitívne. Zo všetkých detí a dospelávajúci boli z tejto skúsenosti dosť až veľmi znepokojení 4 %.

Tabuľka 7: Kontakt s neznámou osobou (%)

%	9 – 12 rokov		13 – 17 rokov		celkom
	chlapci	dievčatá	chlapci	dievčatá	
Už si NIEKEDY na internete prišiel/la do kontaktu s niekým, koho si predtým nestretol/la osobne (tvárou v tvár)?	20	22	50	44	37
Stretol/la si za POSLEDNÝ ROK niekoho osobne (tvárou v tvár), koho si najprv spoznal/a na internete?	9	7	27	22	18

Graf 15: S akou osobou sa deti alebo dospelávajúci stretli (%)

Celá skupina

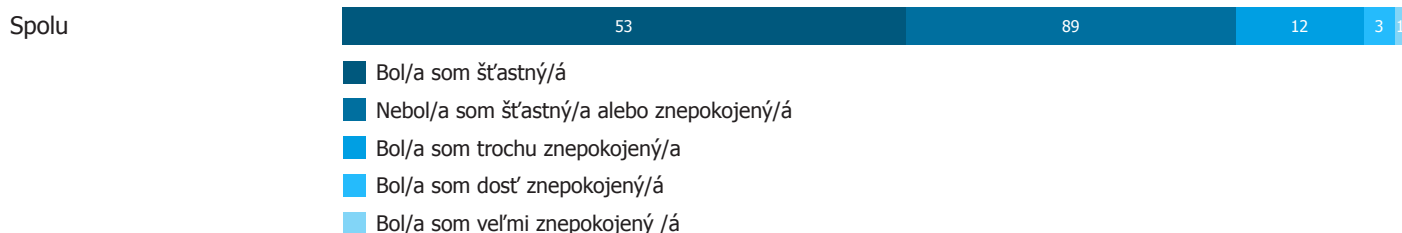

Znenie otázky: Keď si sa NAPOSLEDY/poslednýkrát s niekým taktko stretol/la, koľko rokov mala daná osoba?

Graf 16: Emocionálna reakcia na stretnutie s neznámou osobou (%)

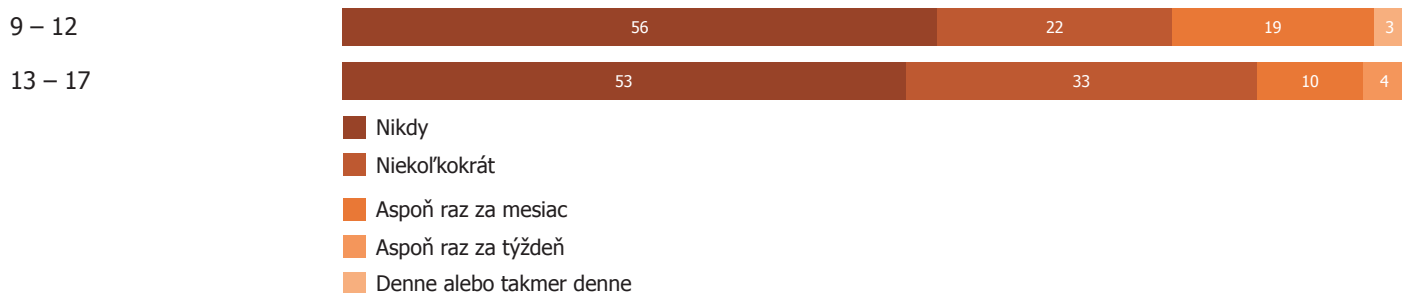
Celá skupina

Podľa pohlavia

Podľa veku

Znenie otázky: Ako si sa cítil/a, keď si sa naposledy stretol/a tvárou v tvár s človekom, ktorého si spoznal/a na internete?

Hlavné zistenia

- 37 % detí a dospelavajúcich bola za posledný rok na internete v kontakte s niekým neznámym.
- Staršie deti a dospelavajúci vo veku 13 – 17 rokov komunikovali s neznámym človekom na internete častejšie (47 %) ako mladšie deti vo veku 9 – 12 rokov (21 %).
- 18 % detí a dospelavajúcich sa stretlo osobne s niekým, koho predtým spoznali len na internete. Viac ako polovica (53 %) hodnotí túto skúsenosť pozitívne. Zo všetkých detí a dospelavajúcich boli z tejto skúsenosti dosť až veľmi znepokojené 4 %.
- Najčastejšie sa deti a dospelavajú kontaktovali s osobou v ich veku (64 %), s dospelou osobou to bolo 6 %.

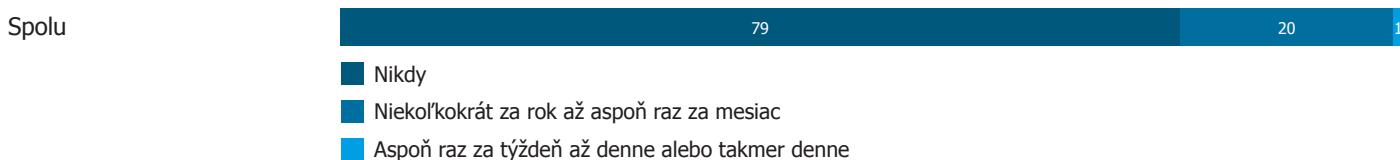
Iné škodlivé obsahy na internete

Deti a dospelí sa na internete môžu stretnúť s ďalšími potenciálne nebezpečnými obsahmi, ktoré vytvoril niekto iný, a to na webových stránkach, sociálnych sieťach či v diskusných fórach. Môže ísť o obsahy vo forme textu, obrázku/fotografie či videa, ktoré zachytávajú násilie, šíria nenávisť či nabádajú na rizikové správanie ako napríklad na užívanie drog, nezdravé stravovacie návyky (anorexia) alebo ukazujú, ako spáchať samovraždu. Na tento druh skúseností sme sa pýtali len detí a dospelých vo veku 11 – 17 rokov.

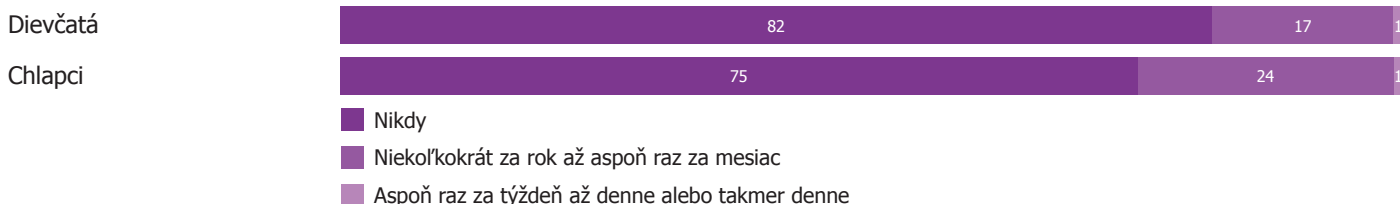
Najčastejšie išlo o kruté alebo násilné obrázky, fotky či videá (30 %) a nenávisťné správy napádajúce skupiny alebo jednotlivcov (27 %). Staršie deti a dospelí sa so všetkými druhmi obsahov stretávali častejšie ako mladšie deti. Chlapci v porovnaní s dievčatami sa častejšie stretávali so spôsobmi telesného poškodzovania (25 % proti 18 %), návodmi na samovraždu (11 % proti 9%), nenávisťnými prejavmi (29 % proti 26 %), skúsenosťami s braním drog (23 % proti 22 %). Dievčatá častejšie uvádzali skúsenosť s návodmi, ako byť chudý (28 % proti 24%), a s krutými obsahmi (30,3 % proti 29 %). Ako je vidieť, niektoré rozdiely sú zanedbateľné.

Graf 17: Spôsoby telesného poškodzovania alebo ubližovania si (%)

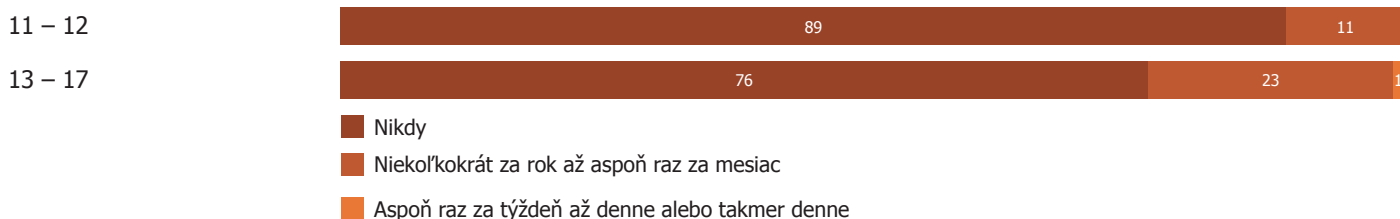
Celá skupina

Podľa pohlavia

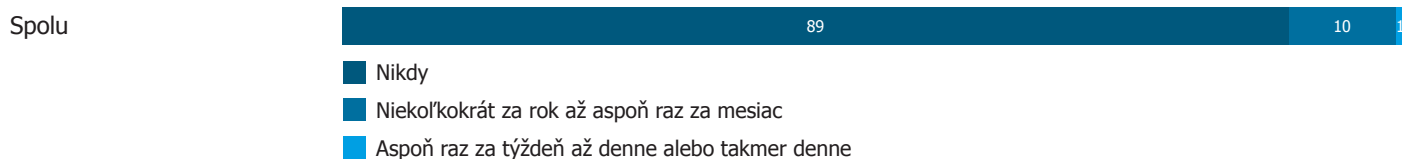
Podľa veku

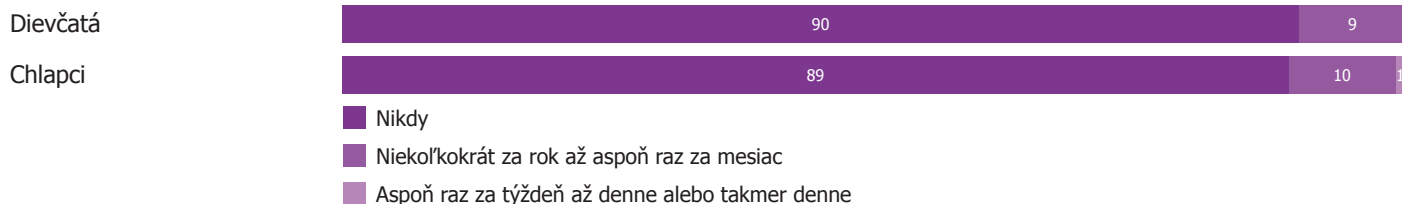
Znenie otázky: Videl/a si za posledný rok na internete stránky alebo diskusie zamerané na niektoré z nasledujúcich vecí? (Spôsoby telesného poškodzovania alebo ubližovania si).

Graf 18: Spôsoby spáchania samovraždy (%)

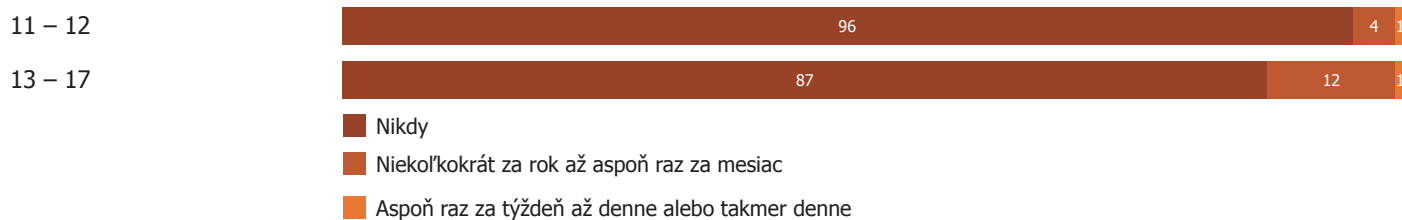
Celá skupina

Podľa pohlavia

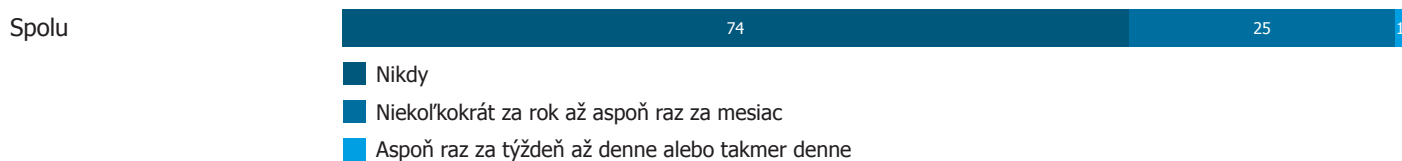
Podľa veku

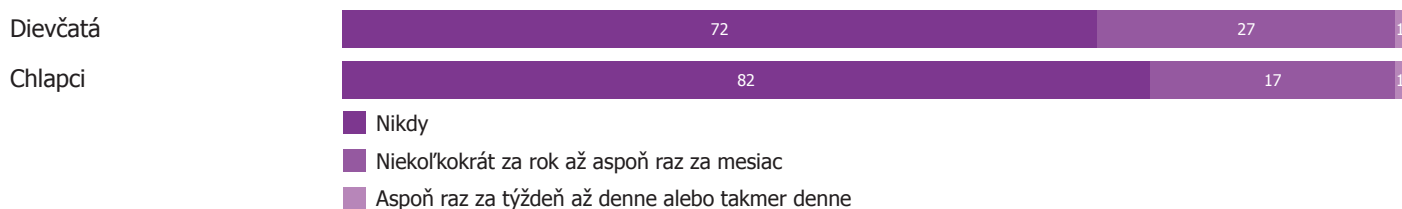
Znenie otázky: Videl/a si za posledný rok na internete stránky alebo diskusie zamerané na niektoré z nasledujúcich vecí? (Spôsoby spáchania samovraždy)

Graf 19: Návod, ako byť veľmi chudý (%)

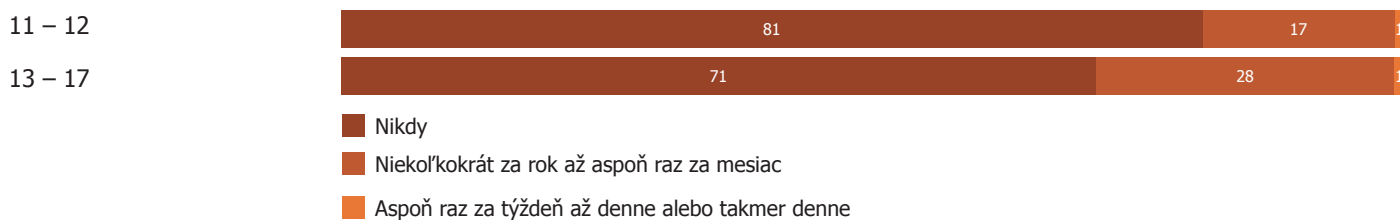
Celá skupina

Podľa pohlavia

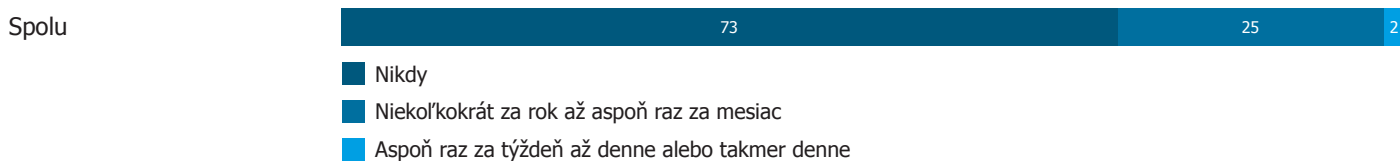
Podľa veku

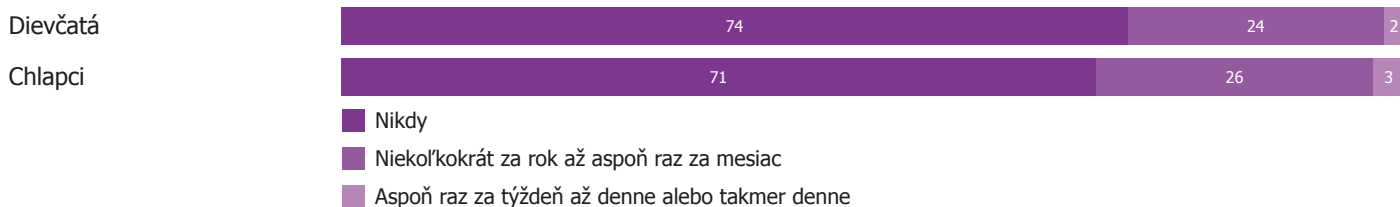
Znenie otázky: Videl/a si za posledný rok na internete stránky alebo diskusie zamerané na niektoré z nasledujúcich vecí? Návody, ako byť veľmi chudý (propagujúce bulímiu alebo anorexiu, či obrázky veľmi chudých ľudí "thinspiration").

Graf 20: Nenávistné správy napádajúce určité skupiny alebo jednotlivcov (%)

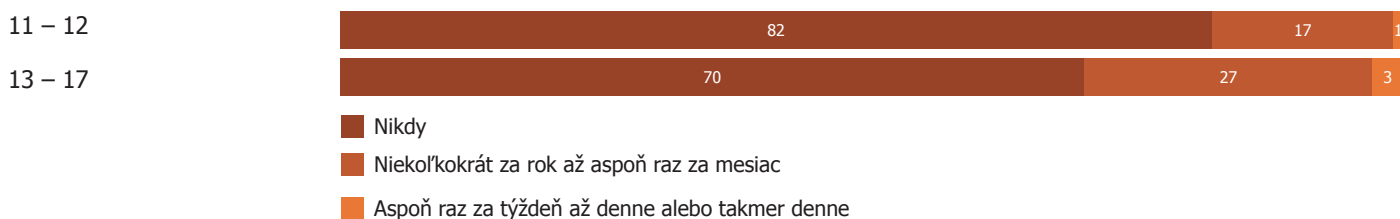
Celá skupina

Podľa pohlavia

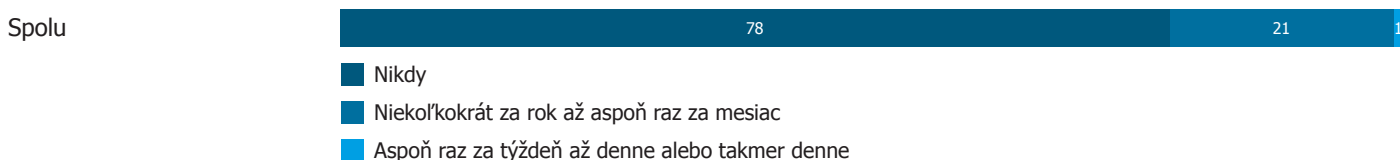
Podľa veku

Znenie otázky: Videl/a si za posledný rok na internete stránky alebo diskusie zamerané na niektoré z nasledujúcich vecí? (Nenávistné správy napádajúce určité skupiny alebo jednotlivcov (napr. ľudí inej farby pleti, náboženstva, národnosti alebo sexuálnej orientácie)).

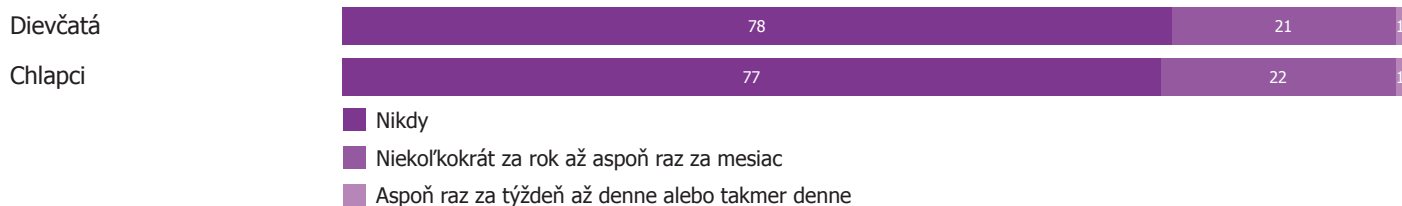
Graf 21: Skúsenosti s braním drog (%)

Celá skupina

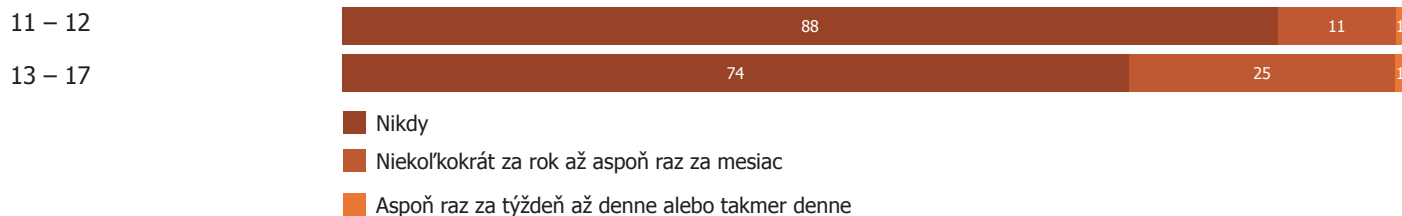

Znenie otázky: Videl/a si za posledný rok na internete stránky alebo diskusie zamerané na niektoré z nasledujúcich vecí (skúsenosti s braním drog)?

Podľa pohlavia

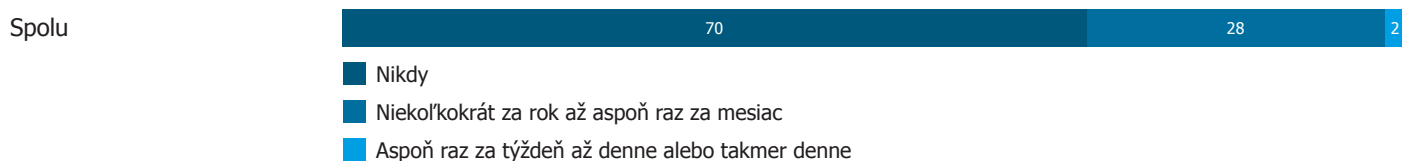
Podľa veku

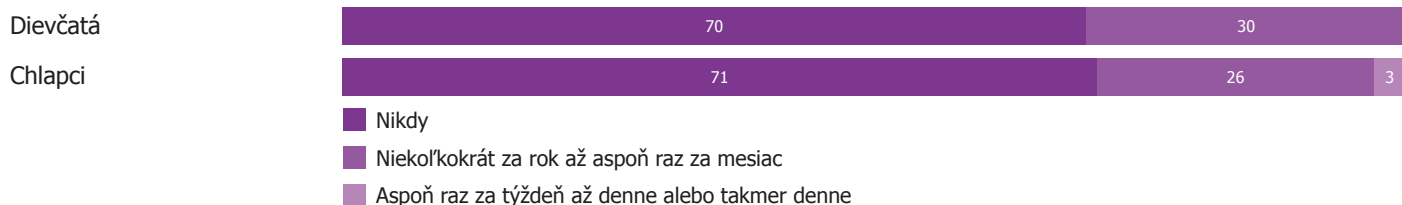
Znenie otázky: Videl/a si za posledný rok na internete stránky alebo diskusie zamerané na niektoré z nasledujúcich vecí (skúsenosti s braním drog)?

Graf 22: Krvavé alebo násilné obrázky zobrazujúce napr. ľudí, ktorí ubližujú iným ľuďom alebo zvieratám (%)

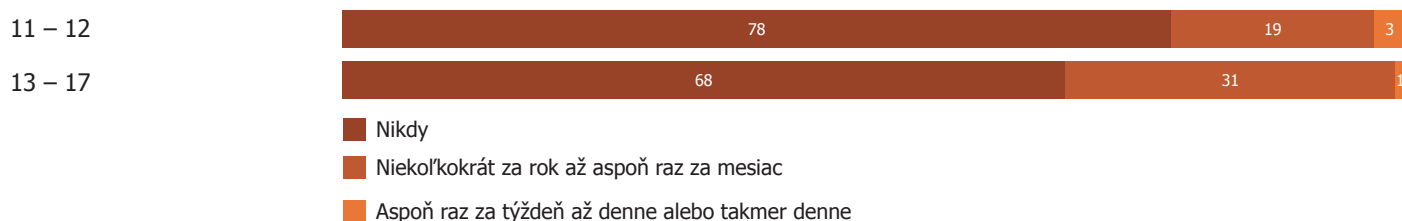
Celá skupina

Podľa pohlavia

Podľa veku

Znenie otázky: Videl/a si za posledný rok na internete stránky alebo diskusie zamerané na niektoré z nasledujúcich vecí (krvavé alebo násilné obrázky zobrazujúce napr. ľudí, ktorí ubližujú iným ľuďom alebo zvieratám)?

Hlavné zistenia

- Deti a dospelávajúci sa najčastejšie stretávajú s krutými či násilnými obsahmi (30 %).
- 27 % detí a dospelávajúcích sa stretlo s nenávisťnými obsahmi.
- Približne každé desiate dieťa sa na internete stretlo s návodom na samovraždu.
- 28 % dievčat má skúsenosť so stránkami propagujúcimi anorexiu a bulímiu .
- Chlapci v porovnaní s dievčatami sa častejšie stretávali so spôsobmi telesného poškodzovania (25 % proti 18 %).

Ďalšie online riziká a zneužitie osobných dát či informácií

Ďalšie z potenciálnych rizík, ktoré spomenieme, je zneužitie osobných dát a informácií. Sem spadajú rôzne aktivity, ako napr. napadnutie mobilu či počítača vírusom, podvody na internete, zneužitie hesla a pod. Na tieto skúsenosti sme sa pýtali detí a dospelávajúcích vo veku 9 – 17 rokov.

Výsledky sú zobrazené v tabuľke č.

Tabuľka 8: Typy zneužitia osobných dát a informácií, ktoré sa deťom a dospelávajúcim stali za posledný rok (%)

%	9 – 12 rokov		13 – 17 rokov		celkom
	chlapci	dievčatá	chlapci	dievčatá	
a) Nieкто použil moje osobné informácie spôsobom, ktorý sa mi nepáčil.	3	3	7	9	6
b) Zariadenie (napr. telefón, tablet, počítač), ktorý používam, bol napadnutý vírusom alebo softvérom na sledovanie.	4	6	11	8	8
c) Nieкто ma na internete podviedol a prišiel/la som o peniaze.	1	2	2	2	2
d) Nieкто použil moje heslo, aby sa dostal k mojim informáciám alebo aby predstieral, že som to ja.	2	6	6	4	4
e) Nieкто o mne vytvoril nepriateľskú alebo zraňujúcu stránku alebo obrázkov.	1	3	4	4	3
f) Minul/a som príliš veľa peňazí na online hry alebo nákupy v aplikáciách.	2	3	8	2	4
g) Nieкто zistil, kde sa nachádzam, lebo sledovali môj telefón alebo zariadenie.	1	3	3	1	2

Znenie otázky: Stala sa ti na internete niektorá z týchto vecí?

Z výsledkov je vidieť, že deti a dospelujúci sa najčastejšie stretli s tým, že ich digitálne zariadenie bolo napadnuté vírusom alebo softvérom na sledovanie (8 %). Druhou najčastejšou negatívnou skúsenosťou spojenou s osobnými informáciami bolo použitie takýchto informácií spôsobom, ktorý sa dotknutému dieťaťu či dospelujúcemu nepáčil (6 %). Chlapci vo veku 13 – 17 rokov častejšie mívajú v online aplikáciách a hrách viac peňazí ako mladšie deti a dievčatá v ich veku. Až na zistenie pozície prostredníctvom telefónu či iného zariadenia, pri všetkých ostatných rizikách narastá skúsenosť s nimi so zvyšujúcim sa vekom.

Hlavné zistenia

- 8 % detí a dospelujúcich má skúsenosť s tým, že ich digitálne zariadenie bolo napadnuté vírusom alebo softvérom na sledovanie.
- Chlapci vo veku 13 – 17 rokov častejšie mívajú v online aplikáciách a hrách viac peňazí ako mladšie deti a dievčatá v ich veku.
- Pri väčšine rizík narastá skúsenosť s nimi so zvyšujúcim sa vekom.

Excesívne používanie internetu

Medzi ďalšie riziká používania technológií patrí excesívne používanie internetu. Ide o nadmerné používanie internetu, ktoré môže mať negatívny dopad na psychickú, sociálnu alebo výkonnostnú zložku. Takéto správanie chápeme ako negatívne vyústenie nadmerného používania internetu, s tým, že dieťa spĺňa všetkých 6 symptómov (významnosť, zmena nálad, tolerancia, abstinénčné príznaky, konflikty a relaps) a nie je schopné ovládať svoje správanie. V dotazníku sme deťom položili 5 otázok, ktoré pokrývajú spomenuté kritéria excesívneho používania internetu.

V našom výskume sa nenachádzali respondenti, ktorí by splnili všetky kritériá pre zaradenie do patologického nadmerného používania internetu, a to minimálne raz za týždeň. Avšak 1,3% slovenskej populácie detí a mladých ľudí spĺňa 4 kritériá z piatich. 10% reprezentatívneho súboru spĺňa aspoň jedno zo štyroch kritérií excesívneho používania internetu. Výsledky sú prezentované v grafe č. 1.

Graf 23: Koľko detí a dospelujúcich nespĺňa žiadne alebo spĺňa 1 – 4 z piatich kritérií excesívneho používania internetu (%)

Celá skupina

Podľa pohlavia

Podľa veku

Taktiež sme vyhodnocovali jednotlivé položky samostatne. Až 10% respondentov vykazovalo minimálne v jednej položke možnosť „aspoň raz za týždeň“, „denne alebo takmer denne“.

Najviac detí a mladých na Slovensku (5 %) sa snažilo obmedziť čas na internete, ale neúspešne. Celkovo 1% označilo položku „Nejedol/a alebo nespál/a som kvôli internetu“.

Graf 24: Výskyt kritérií excesívneho používania internetu (%)**Hlavné zistenia**

- V našom výskume sa nenachádzali respondenti, pri ktorých by sme mohli hovoriť o excesívnom používaní internetu.
- Zhodne 5 % detí a dospelých sa minimálne raz za týždeň snažilo obmedziť čas na internete ale neúspešne; zanedbávalo rodinu, priateľov alebo školu kvôli času strávenému na internete; pristihlo sa pri tom, že boli na internete, i keď ich to v skutočnosti nezaujíma.
- V excesívnom používaní internetu nie sú rozdiely medzi dievčatami a chlapcami a rozdiely medzi vekovými skupinami nie sú veľké.

Výskumné zistenia vo vzťahu k rodičom

Súčasťou výskumu bola aj vzorka rodičov, čo umožnila skutočnosť, že zber dát sa realizoval v domácnostiach. V nasledujúcej časti predstavíme hlavné zistenia vzťahujúce sa k vzorke rodičov.

Deti v rodinnom prostredí neprichádzajú do kontaktu s médiami a technológiami samovoľne, ale priamo či nepriamo im skúsenosť s nimi sprostredkujú rodičia. Oni sú tí, kto rozhoduje o tom, aké médiá budú alebo nebudú k dispozícii a ku ktorým z nich v akom veku budú mať deti prístup. Takýmto spôsobom rodičia ako tretia osoba vstupujú do mediátorskej pozície. V súlade s vedeckým diskurzom na tému médií a rodiny, bude v tomto texte výraz rodičovská mediácia (angl. parental mediation) pomenovávať činnosť, keď rodič – mediátor vstupuje do vzťahu detí a médií a určitým spôsobom reguluje, usmerňuje interakciu detí a médií. Podľa tohto prístupu by bolo možné chápať rodičovskú mediáciu ako súčasť neinštitucionálnej mediálnej výchovy, pretože jej cieľom je rozvoj kompetencií súvisiacich s používaním médií. Iný pohľad na rodičovskú mediáciu je taký, ktorý ju vníma ako nový typ výchovy v rodine, ktorá adresuje špecifickú oblasť technológií, médií a výziev s nimi spojených.

Pojem rodičovská mediácia sa začal používať hlavne v súvislosti so sledovaním televízie, ale v súčasnosti sa jeho využitie rozširuje aj na digitálne médiá, najmä internet, tablety, mobilné telefóny či počítačové hry. Vo vzťahu k používaniu internetu boli vo výskume adresované štyri typy mediálnych stratégií: aktívna mediácia (angl. enabling mediation), reštriktívna mediácia, technická mediácia, monitoring. V rámci aktívnej mediácie rodičia komunikujú so svojím dieťaťom o jeho online aktivitách, povzbudzujú ho k bezpečnému používaniu, vysvetľujú a poskytujú podporu. Reštriktívna mediácia zahŕňa obmedzenia týkajúce sa používania internetu. Technická reštrikcia odkazuje hlavne na používanie softvéru na blokovanie a filtrovanie určitých obsahov a obmedzovanie kontaktu s cudzími osobami. Pre monitoring je charakteristické kontrolovanie komunikácie, navštívených webových stránok, aplikácií a pod.

Okrem rodičovskej mediácie sme u rodičov zisťovali aj ich používateľské návyky vo vzťahu k internetu.

Zistenia ukazujú, že väčšina rodičov používa internet denne (76 %) a len 9 % z rodičov uviedlo, že internet nepoužíva nikdy alebo takmer nikdy. Najčastejšie na dennej báze používajú rodičia internet doma (74 %) a v práci (46 %).

Pri rodičoch je viditeľný trend prístupu na internet prostredníctvom mobilu, keď 55 % z nich uviedlo, že ho na tento účel používa denne.

V kontexte digitálnych kompetencií sme zisťovali, do akej miery (úplne, dosť, trochu, vôbec) pre nich platia tvrdenia o konkrétnych kompetenciách: pre jednoduchšiu interpretáciu sme odpovede škálované ako „trochu, dosť, veľmi“ zlúčili do odpovede „platí pre mňa“.

Z pohľadu operacionálnych kompetencií rodičia najmenej disponujú kompetenciami spojenými s používaním programovacieho jazyka (35 %) a nastavovania ochrany súkromia (60 %). Viac ako ¾ rodičov je kompetentných pri vyhľadávaní informácií na internete, no 36 % uvádza, že nevedia rozhodnúť o dôveryhodnosti webových stránok a podobne 37 % si nevie overiť, či sú informácie z internetu pravdivé.

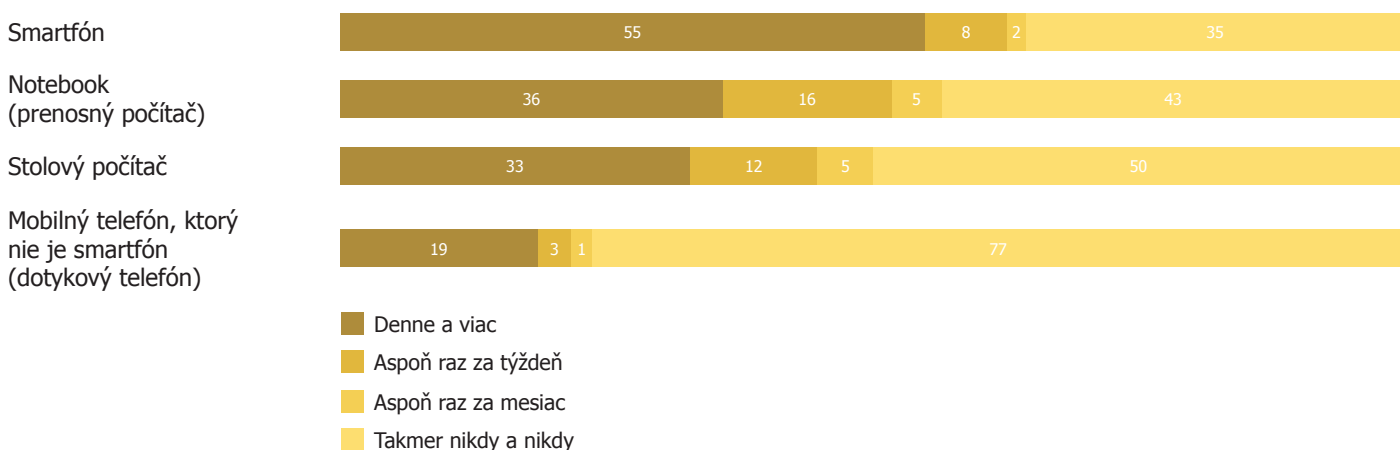
V súvislosti so sociálnymi sieťami znova približne tri štvrtiny rodičov vie manažovať zverejňovanie informácií i svoje kontakty. Na druhej strane, 36 % nevie meniť nastavenia súkromia na sociálnych sieťach.

Čo sa týka kreatívnych zručností, pri každej zručnosti väčšina rodičov uviedla, že ňou nedisponujú. Zručnosti týkajúce sa tvorby a úpravy obsahu na internete, licencií či tvorby webových stránok sú prítomné približne v tretine populácie rodičov detí vo veku 9 – 17 rokov (26 % až 36 %). Naopak, zručnosti týkajúce sa ovládania mobilu v spojení s internetom sú osvojené viac ako polovicou rodičov (56 % až 63 %).

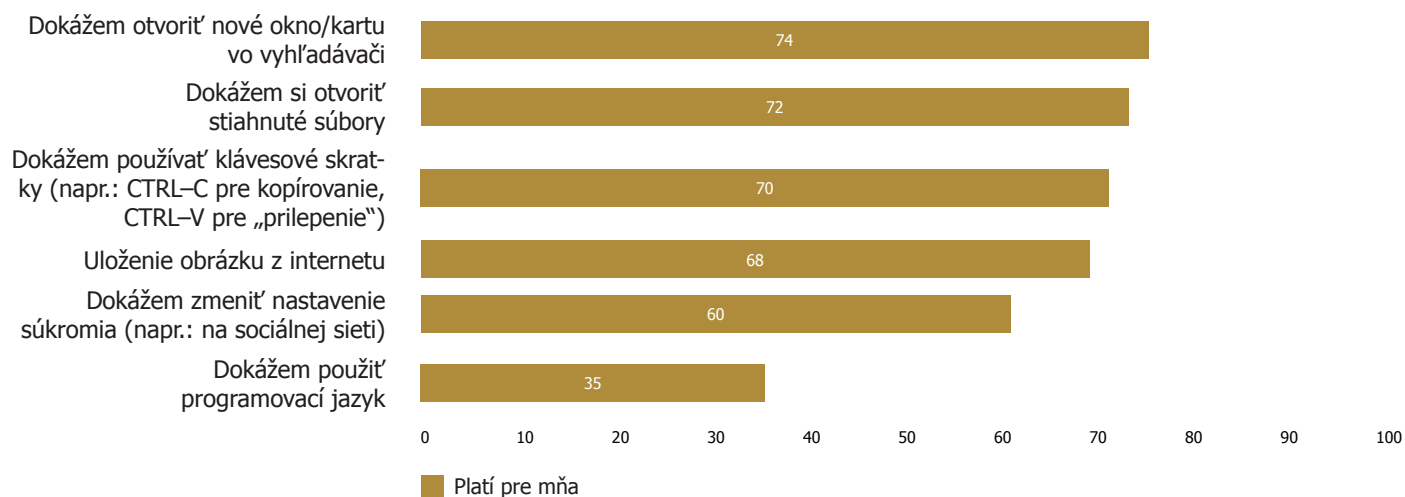
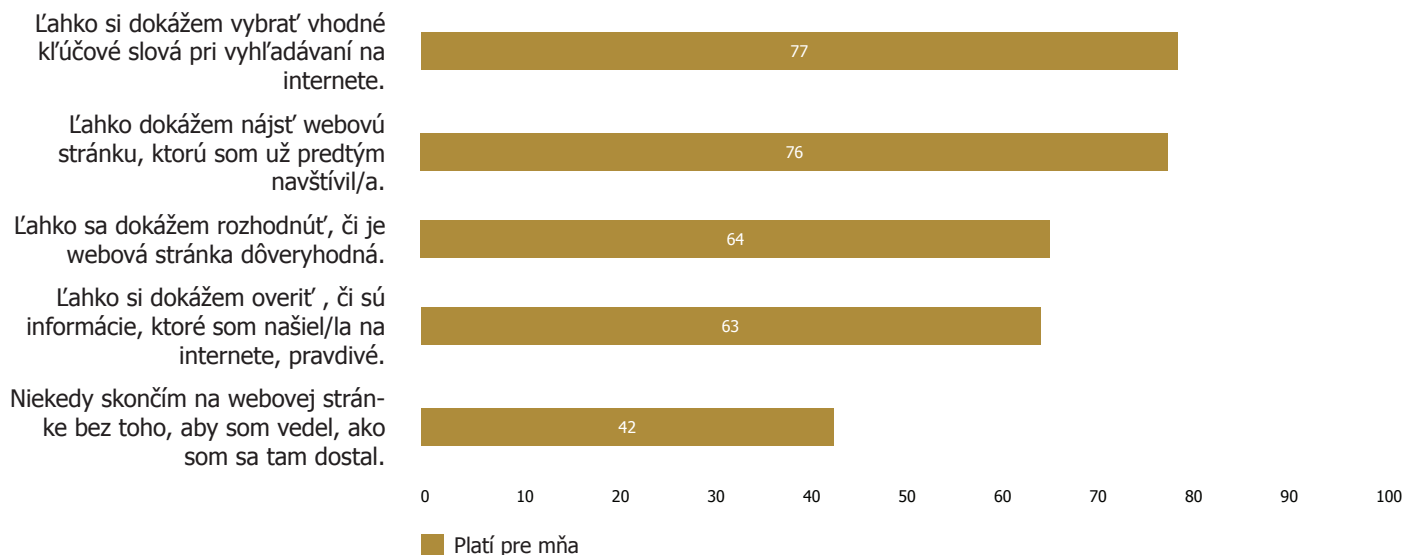
Graf 25: Frekvencia používania internetu rodičmi (%)

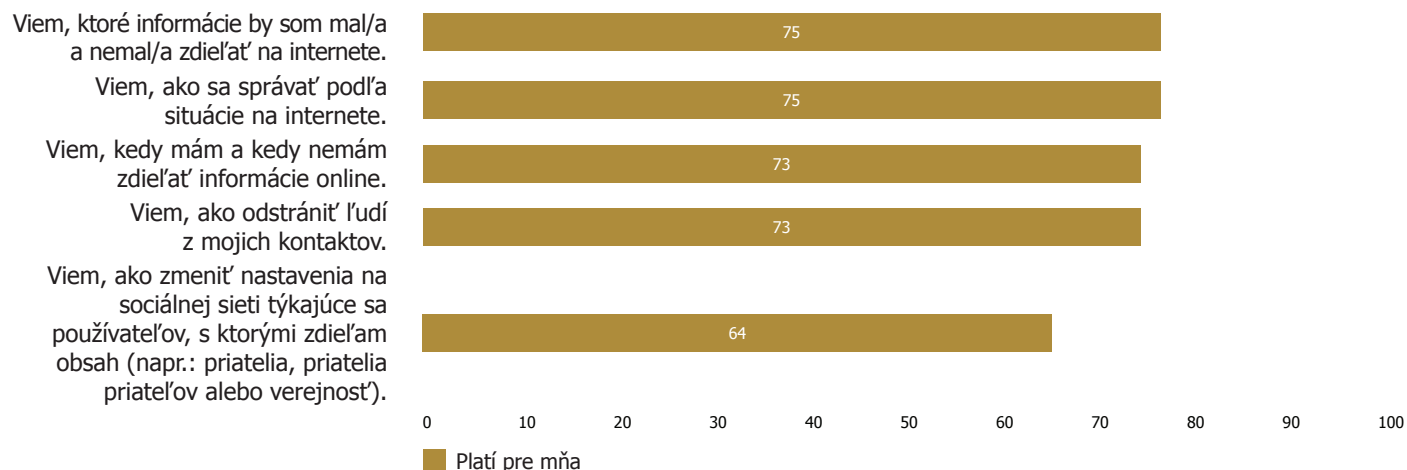
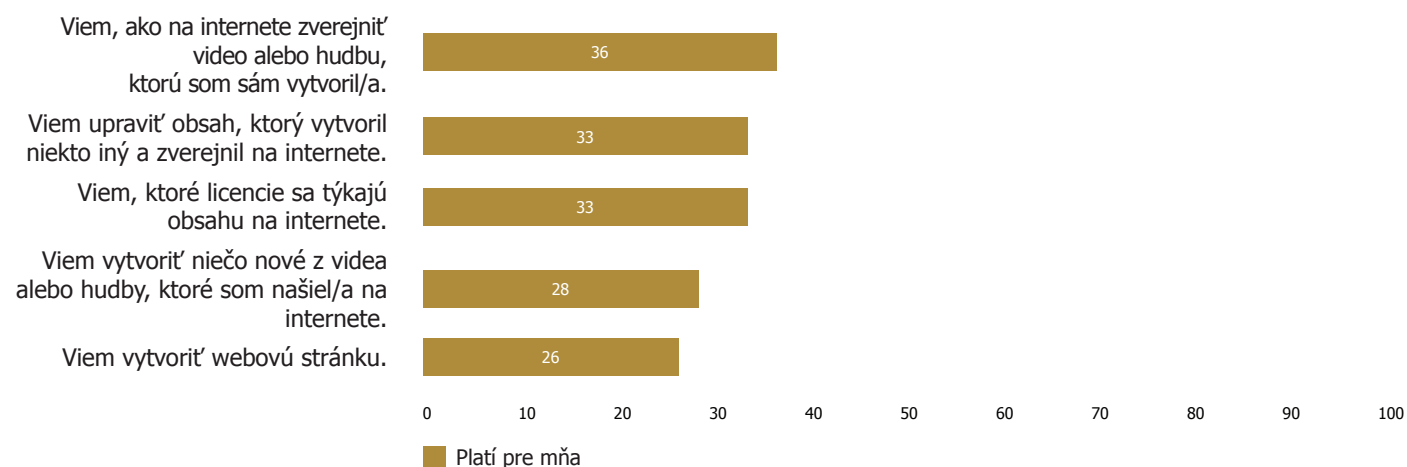
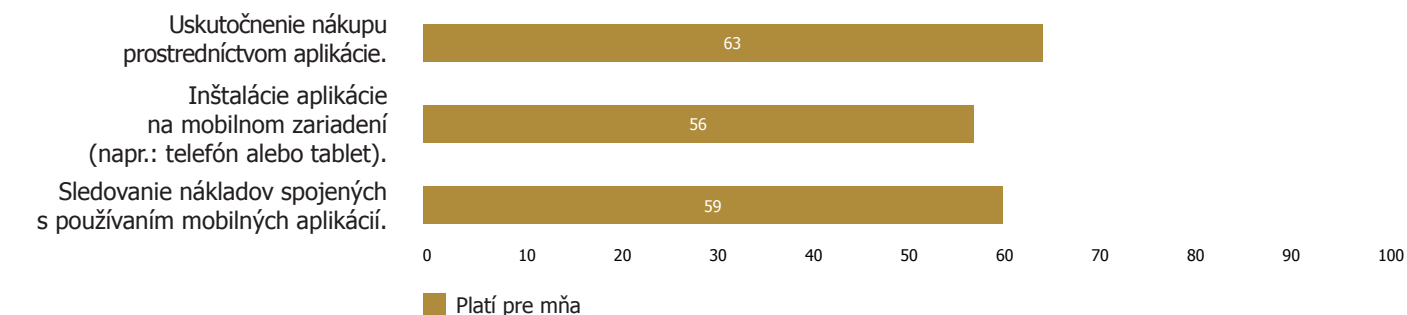

Znenie otázky: Ako často používate internet?

Graf 26: Používané zariadenia – rodičia (%)

Znenie otázky: Ako často používate internet na nasledujúcich zariadeniach?

Graf 27: Digitálne kompetencie rodičov (%)**Operacionálne zručnosti****Informačné/vyhľadávacie zručnosti**

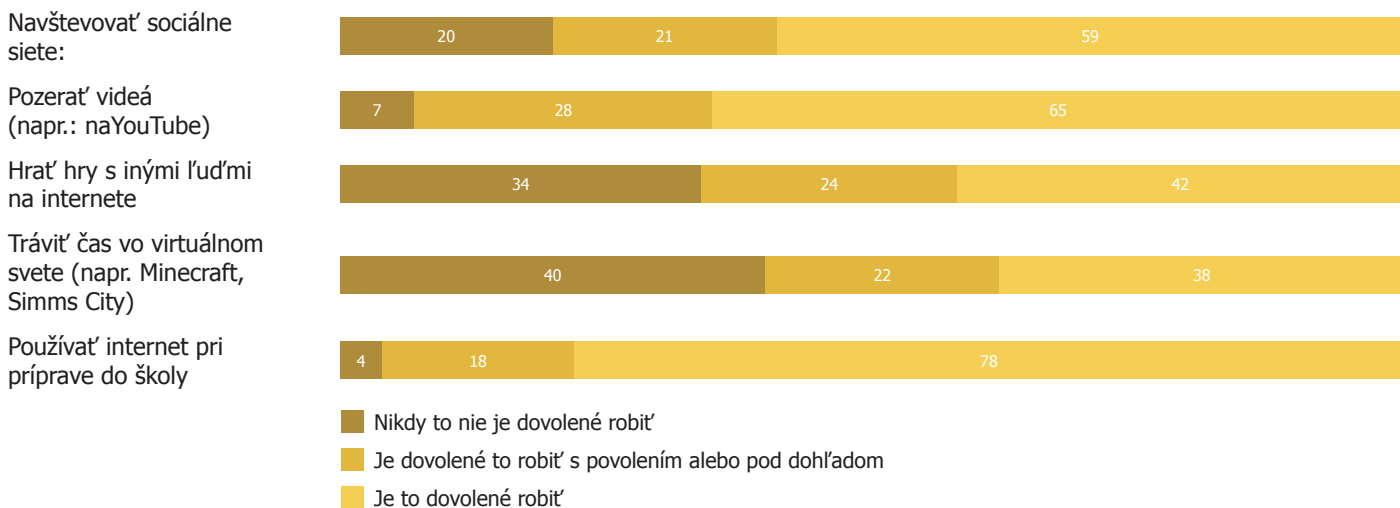
Sociálne zručnosti**Kreatívne zručnosti****Zručnosti týkajúce sa mobilu**

Čo sa týka rodičovskej mediácie rodičia častejšie uplatňujú reštriktívnu mediáciu ako ostatné mediáčne stratégie. Najviac deťom a dospievajúcim obmedzujú trávenie času vo virtuálnom svete (40 %), najmenej obmedzovanou aktivitou je používanie internetu na prípravu do školy (4 %) a sledovanie videí online (7 %).

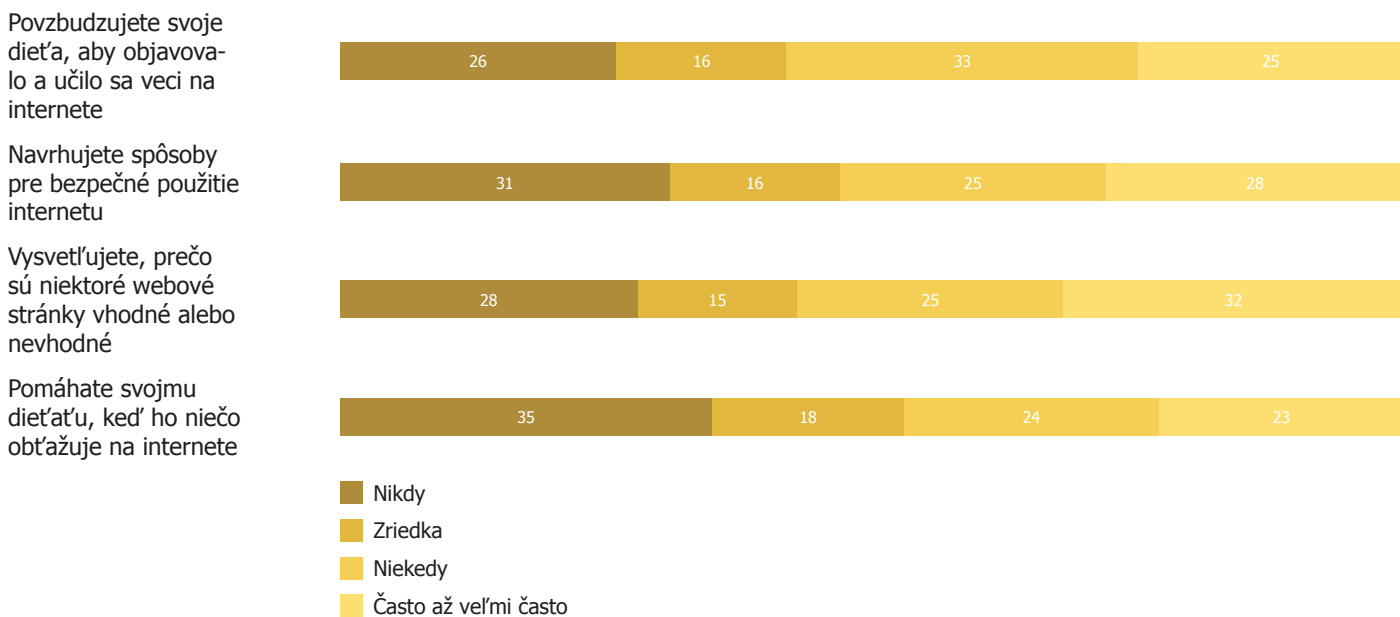
Z pohľadu aktívnej mediácie rodičia najčastejšie siahajú po vysvetľovaní vhodnosti alebo nevhodnosti webových stránok a najzriedkavejšie pomáhajú svojmu dieťaťu, keď ho niečo obťažuje na internete.

Rezervy sa ukazujú aj v oblasti technickej mediácie. Namiesto technických prostriedkov, napr. softvéru, aplikácií (18 % až 27 %) rodičia uprednostňujú stanovovanie pravidiel (48 %).

Najmenej aplikovanou mediáčnou stratégiou je rodičovské monitorovanie online aktivít dieťaťa. Medzi jednotlivými aktivitami sú len malé rozdiely vo frekvencii, no ak už rodičia niečo kontrolujú, tak najčastejšie sú to nákupy cez aplikácie (20 %) a navštívené webové stránky.

Graf 28: Reštriktívna mediácia (%)

Znenie otázky: Dovolíte svojmu dieťaťu robiť nasledujúce veci na internete a ak áno, potrebuje vaše povolenie, aby ich robil?

Graf 29: Aktívna mediácia (%)

Znenie otázky: Keď vaše dieťa používa internet, ako často robíte tieto veci?

Graf 30: Technická mediácia (%)

Rodičovskú kontrolu alebo iné prostriedky na sledovanie webových stránok alebo aplikácií, ktoré vaše dieťa navštevuje

Pravidlá o tom, kedy môže ísť vaše dieťa na internet alebo ako dlho tam môže zostať

Službu, ktorá obmedzuje čas, ktorý vaše dieťa trávi na internete

Rodičovskú kontrolu, ktorá vás upozorní, keď vaše dieťa chce niečo kúpiť (nákup v aplikácii)

■ Nie
■ Áno

Znenie otázky: Používate vy (alebo druhý rodič/opatrovník) niektoré z nasledujúcich vecí?

Graf 31: Monitoring (%)

Priateľov alebo kontakty, ktoré pridáva do svojho profilu na sociálnych sieťach alebo v aplikáciách na okamžité správy

Emailové správy alebo správy v aplikácii pre komunikáciu s ľuďmi

Webové stránky, ktoré navštívilo

Profil na sociálnej sieti alebo v online komunite

Aplikácie, ktoré si stiahlo

Nákupy, ktoré vykonalo v aplikácii

■ Nikdy
■ Zriedka
■ Niekedy
■ Často až veľmi často

Znenie otázky: Ako často (vy alebo druhý rodič/opatrovník) kontrolujete nasledujúce veci po tom, čo vaše dieťa použilo internet?

Dôležitou oblasťou vo vzťahu medzi rodičom a dieťaťom je záujem rodiča o bezpečie svojho dieťaťa. Rodičov sme sa pýtali, či vedia o nejakej negatívnej skúsenosti ich dieťaťa v prostredí internetu a tiež na ich obavy vo vzťahu k dieťaťu.

Len 3 % rodičov uviedlo, že ich dieťaťu sa za posledný rok na internete stalo niečo, čo ho obťažovalo alebo znepokojilo. Keďže 8 % detí a dospelých uviedlo, že majú takúto negatívnu skúsenosť, znamená to, že viac ako polovica rodičov dotknutých detí o tejto negatívnej skúsenosti nevie. Viac ako 3/4 rodičov uviedlo, že môžu pomôcť svojmu dieťaťu zládnúť veci, ktoré ho obťažujú a znepokojujú na internete. Približne každý desiaty rodič však takúto pomoc poskytnúť nevie.

Graf 32: Rodičovské vnímanie ohrozenia dieťaťa na internete (%)

Stalo sa niečo na internete za posledný rok, čo obťažovalo alebo znepokojilo vaše dieťa nejakým spôsobom (napr. spôsobilo, že sa cítilo nepríjemne, vyľakane alebo malo pocit, že videlo niečo preň nevhodné)?

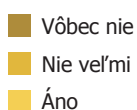

■ Nie
■ Áno

Znenie otázky: Stalo sa niečo na internete za posledný rok, čo obťažovalo alebo znepokojilo vaše dieťa nejakým spôsobom (napr. spôsobilo, že sa cítilo nepríjemne, vyľakane alebo malo pocit, že videlo niečo preň nevhodné)?

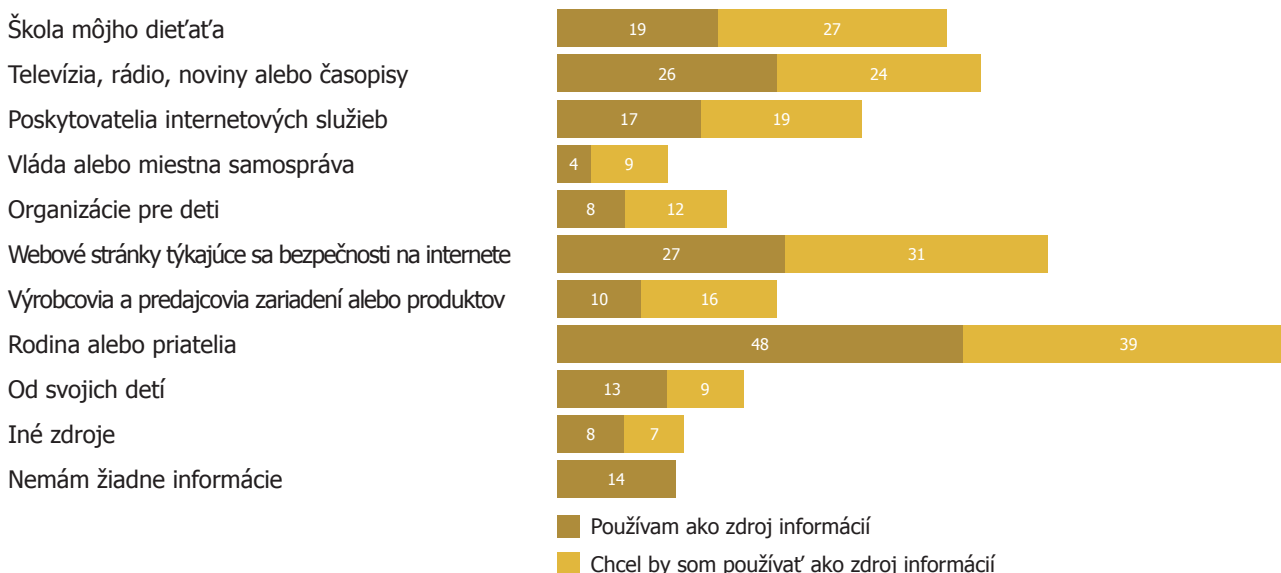
Graf 33: Schopnosť pomôcť dieťaťu pri negatívnej skúsenosti na internete (%)

Myslíte si, že môžete pomôcť svojmu dieťaťu zvládnuť veci, ktoré ho obťažujú a znepokojujú na internete?

Znenie otázky: Myslíte si, že môžete pomôcť svojmu dieťaťu zvládnuť veci, ktoré ho obťažujú a znepokojujú na internete?

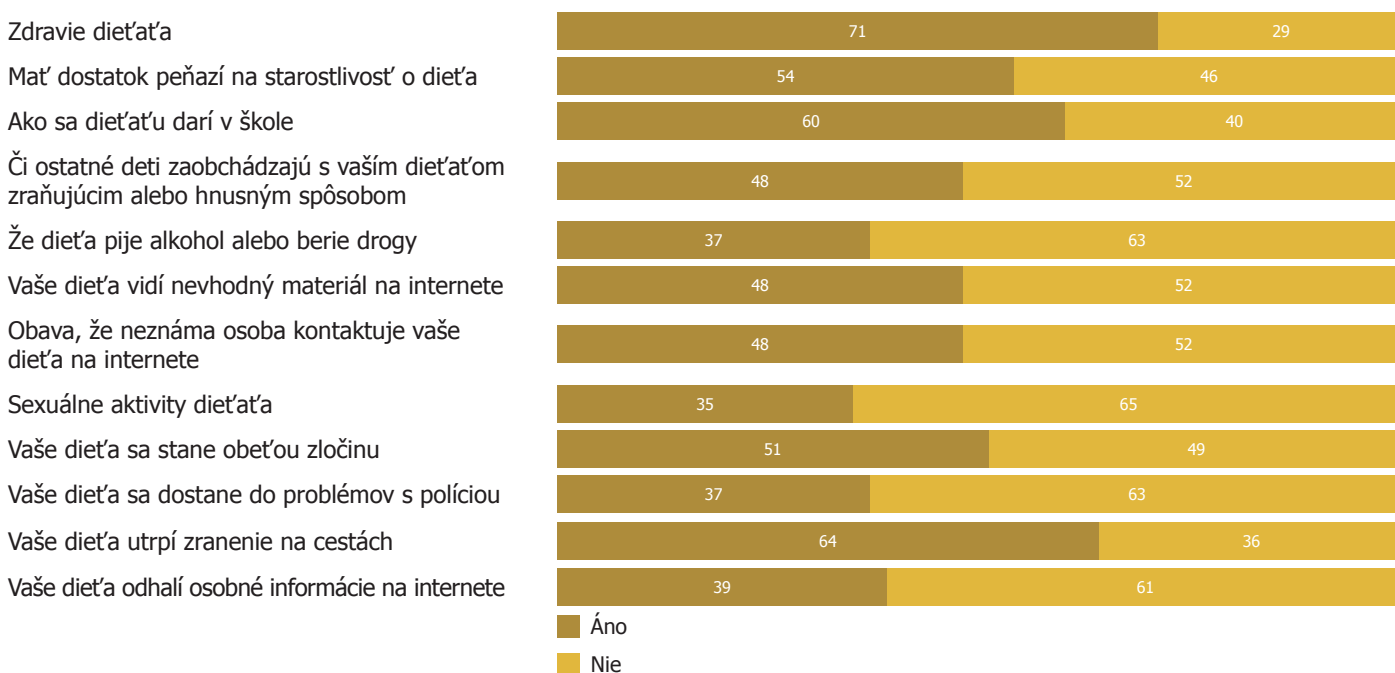
Rodičov sme sa tiež pýtali, odkiaľ čerpajú a odkiaľ by chceli čerpať informácie a rady o tom, ako pomôcť dieťaťu používať internet bezpečne. Rodičia takéto informácie najčastejšie čerpajú z rodiny a od známych (48 %), z webových stránok (27 %), z médií (26 %). Zaujímavé je, že pre 13 % rodičov sú zdrojmi informácií o bezpečnom používaní internetu deti. Ukazuje sa, že rodičia by privítali, aby takéto informácie častejšie dostávali zo školy, vlády alebo samosprávy, ako aj od výrobcov a predajcov zariadení umožňujúcich pripojenie na internet. Až 14 % rodičov nemá žiadne informácie o tom, ako by ich deti mali bezpečne používať internet.

Graf 34: Zdroje informácií o bezpečnom používaní internetu deťmi (%)

Znenie otázok: Vo všeobecnosti, kde získavate informácie a rady o tom, ako pomôcť vášmu dieťaťu na internete, podporiť ho a udržať ho na internete v bezpečí? Vo všeobecnosti, kde by ste chceli v budúcnosti dostať informácie a rady o tom, ako pomôcť vášmu dieťaťu na internete, podporiť ho a udržať ho na internete v bezpečí?

Rodičia v prieskume odpovedali aj na otázku, ktoré veci ich trápia vo vzťahu k ich dieťaťu. Výsledky ukazujú, že medzi hlavné obavy rodičov patrí zdravie (70 %), fyzické bezpečie na cestách (64 %) a výsledky v škole (60 %). Rodičia sa najmenej obávajú, že ich dieťa odhalí osobné informácie na internete.

Graf 35: Obavy rodičov vo vzťahu k dieťaťu (%)

Znenie otázky: Ktoré z týchto vecí vás veľmi trápia vo vzťahu k vášmu dieťaťu?

Hlavné zistenia

- Väčšina rodičov používa internet denne (76 %) a len 9 % z rodičov uviedlo, že internet nepoužíva nikdy alebo takmer nikdy.
- 55 % rodičov používa denne na pripojenie do internetu mobilný telefón.
- 64 % rodičov si dokáže overiť dôveryhodnosť webovej stránky a 63 % vie overiť pravdivosť informácií.
- 75 % rodičov vie, ktoré informácie by mali a nemali zdieľať na internete.
- Od 26 % po 36 % rodičov ovláda nejakú zručnosť týkajúcu sa tvorby a úpravy obsahu na internete, licencií či tvorby webových stránok.
- Rodičia najviac deťom a dospelujúcim obmedzujú trávenie času vo virtuálnom svete (40 %).
- Najmenej obmedzovanou aktivitou je používanie internetu na prípravu do školy (4 %) a sledovanie videí online (7 %).
- Namiesto technických prostriedkov na obmedzenie aktivity na internete, napr. formou softvéru, aplikácie (18 % až 27 %) rodičia uprednostňujú stanovovanie pravidiel (48 %).
- Viac ako polovica rodičov nevie o negatívnej skúsenosti, ktorú ich dieťa malo na internete.
- 76 % rodičov vie pomôcť dieťaťu pri negatívnej skúsenosti na internete.

Záver

V tejto správe boli zhrnuté základné zistenia z výskumu detí a dospelých vo veku 9 – 17 rokov a ich rodičov v Slovenskej republike. Správa sa primárne zaoberá dvomi skúmanými oblasťami – používaním internetu a online aktivitám a skúsenostiam s potenciálnymi online rizikami: negatívnou skúsenosťou na internete vo všeobecnosti, online agresiou a kyberšikanovaním, sexuálne explicitnými obsahmi na internete, sextingom, stretávaním sa s neznámymi ľuďmi, škodlivými obsahmi na internete či zneužitím osobných informácií a excesívnym používaním internetu.

Hlavným spôsobom pripájania na internet sa stáva mobilný telefón. Denne sa pomocou neho pripája na internet 72 % slovenských detí a dospelých a len 45 % na to používa počítač či notebook. Chlapci sú cez mobil na internete aktívnejší ako dievčatá. Vo všeobecnosti intenzívnejšie používanie internetu sa spája so zvyšujúcim sa vekom, pričom rastie aj úroveň digitálnej gramotnosti. Deti a dospelí na internete vykonávajú rôzne aktivity, no medzi najčastejšie patrí na dennej báze používanie sociálnych sietí (65 %), počúvanie hudby (57 %) a komunikácia s rodinou alebo priateľmi (47 %). Najmenej časté aktivity sú tvorba videí a hudby, diskusia o politike a účasť v kampaniach alebo petíciách. Na prípravu do školy používa internet 84 % detí aspoň raz do týždňa a častejšie.

Používanie internetu a čas strávený online je spojený aj s možnými rizikami. Predkladaná správa potvrdzuje zistenia z predchádzajúcich výskumov, že v prípade detí a dospelých, ktorí trávajú viac času online existuje vyššia pravdepodobnosť, že sa na internete stretnú s niečím nepríjemným, čo by ich mohlo rozrušiť alebo znepokojiť. Miera rizika taktiež rastie s vekom a staršie deti a dospelí majú viac negatívnych skúseností na internete. Na druhej strane sú zvyčajne schop-

nejší takéto situácie zvládať a v porovnaní s mladšími deťmi ich menej často hodnotia ako negatívne. Výskum nepotvrdil rozdiel v celkovej miere negatívnych skúseností medzi chlapcami a dievčatami, ale ukázali sa rozdiely vo frekvencii, keď dievčatá uvádzali vyššiu frekvenciu takýchto skúseností.

Súčasťou výskumu bola aj vzorka rodičov, ktorí odpovedali na otázky týkajúce sa napr. ich internetových návykov, digitálnej gramotnosti, mediačných stratégií či informácií o negatívnych skúsenostiach detí na internete. Výsledky ukazujú, že popri deťoch sú aj rodičia aktívnymi používateľmi internetu s pestrú paletou digitálnych kompetencií. V prípade rodičov sa ukázalo, že viac ako tretina z nich nevie rozhodnúť o dôveryhodnosti webových stránok a overiť si, či sú informácie z internetu pravdivé. Znepokojujúce je zistenie, že viac ako polovica rodičov detí s negatívnou skúsenosťou z internetu o tejto skúsenosti nevie. Z tohto dôvodu je potrebné povzbudzovať rodičov o väčší záujem o aktivity dieťaťa v online prostredí.

Hoci niektoré rizikové aktivity na internete môžu medzi rodičmi a vychovávateľmi vzbudzovať nepokoj, je potrebné zdôrazniť, že nie každá negatívna skúsenosť musí nevyhnutne viesť k ujme a dokonca deti a dospelí takúto skúsenosť ani nemusia považovať za rizikóvu. Ak nejde o závažnú situáciu, deti a dospelí sa aj vďaka negatívnym skúsenostiam môžu stať skúsenejšími používateľmi internetu. Treba si uvedomiť, že čím viac času dieťa alebo dospelí trávi na internete, tým viac príležitostí a tiež rizík sa pred ním otvára. Pri hodnotení konkrétnych skúseností a vyhodnocovania ich rizikovosti je potrebné brať do úvahy ich variabilitu, komplexnosť, kontext danej situácie a tiež individuálne faktory ako vek, pohlavie či iné charakteristiky dieťaťa.

Pod'akovanie

Zo strany výskumného tímu patrí pod'akovanie všetkým tým, ktorí akýmkoľvek spôsobom spolupracovali na realizácii tohto výskumu. V prvom rade ďakujeme deťom i rodičom za ochotu odpovedať na otázky z dotazníka.

Špeciálne pod'akovanie patrí Ministerstvu práce, sociálnych vecí a rodiny SR, ktoré finančne zastrešilo výskum EU Kids Online a umožnilo, aby sa takýto výskum prvýkrát realizoval aj na Slovensku.

Kontakt

Mgr. Pavel Izrael, PhD.
Katedra žurnalistiky FF KU v Ružomberku
Hrabovská cesta 1, Ružomberok 03401

Email: pavel.izrael@ku.sk
Tel.: +421905268157

EU Kids Online
www.eukidsonline.net

EURÓPSKA ÚNIA

Európsky sociálny fond
Európsky fond regionálneho rozvoja

OPERAČNÝ PROGRAM
ĽUDSKÉ ZDROJE

Národný projekt Podpora ochrany detí pred násilím
Kód ITMS 2014+: 312041M679

Tento projekt sa realizuje vďaka podpore z Európskeho sociálneho fondu v rámci Operačného programu Ľudské zdroje.
www.employment.gov.sk / www.esf.gov.sk / www.upsvar.sk

